

Jo sóc aquell que em dic Gerard

Diversos autors

PETRÒPOLIS

Nou Món, 7

Jo sóc aquell que em dic Gerard

Diversos autors

PETRÒPOLIS
Terres de l'Ebre, 2010

Editorial Petròpolis
www.petropolis.cat
petropolis@petropolis.cat

Disseny i edició de la col·lecció: Jaume Llambrich
(<http://www.basar.cat>).

Il·lustració de la coberta: Frederic Mauri.

Este llibre es troba sota una llicència Creative Commons
Reconeixement-No comercial-Compartir amb la mateixa llicència
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/>

TAULA DE CONTINGUTS

Jo sóc aquell que em dic Gerard.....	7
Gerard Vergés, analista de l'ànima.....	57
Índex d'autors	115
Ex-libris	116

JO SÓC AQUELL
QUE EM DIC GERARD

PRÒLEG

*Tot sovint penso que la meva infància
Té una dolça i secreta remor d'aigua.
Parlo de la verdor d'un delta immens;
Parlo dels vols dels ibis (milers d'ibis
Com volves vives de la neu més blanca)
I del flamenc rosat (de l'íntim rosa
D'un pit de noia gairebé entrevist).*

Enguany, la 4a edició de la Fira literària Joan Cid i Mulet que se celebra a l'EMD de Jesús (Baix Ebre), ret homenatge a la figura del veterà poeta tortosí Gerard Vergés i Príncep (Tortosa, 1931). Des de l'organització, hem volgut reconèixer una trajectòria intel·lectual i literària impecable que l'ha portat a la realització d'una obra de notable qualitat, no excessivament prolífica però, que l'ha convertit en un dels poetes actuals estel·lars en llengua catalana. Molts crítics literaris solen destacar tres grans veus ebrenques literàries del segle xx, riu avall i riu amunt: Sebastià Juan Arbó (La Ràpita 1902 – Barcelona 1984), Artur Bladé i Desumvila (Benissanet 1907 – Barcelona 1995) i Jesús Moncada (Mequinensa 1944 – Barcelona 2005). Creiem que caldria afegir-ne, indubtablement, d'altres com la de Mn. Joan Baptista Manyà (Gandesa

1884 – Tortosa 1976) i l'agosarada veu poètica de Gerard Vergés, que sovint agafa una dolça remor a l'aigua. Vergés és un homenot de lletres, frase que pretén fer un retrat entusiasta de l'home i, a la vegada, enlairar la seua obra, la qual ens sentim motivats a reivindicar en tot moment. És un home que viu intensament i passionalment la literatura, a qui complau exercir una intel·lectualitat plàcida, que creu fermament en la cultura a la qual pertany, la catalana, sense embuts...

L'any 1981, amb *Lòmbra rogenca de la lloba*, a Gerard Vergés se li concedia el premi Carles Riba de poesia, tota una fita!!!

Jo sóc aquell que em dic Ròmul, romà de gest cansat i irònic, pensatiu, de perfil encunyat a les monedes. M'agraden Mahler, Mozart sobretot. I el silenci dels astres. Tinc mil anys.

Aquest poemari ha estat qualificat per alguns analistes com el millor de la literatura catalana de les darreres tres dècades, afirmació que signaria personalment allí on calgui. Suposava la consagració definitiva d'un autor que havia demostrat una gran passió llibresca des dels seus anys de joventut, entre 1952 i 1963, quan tirava endavant la revista cultural *Gèminis*, des de Tortosa estant, conjuntament amb l'historiador Jesús Massip, i tot un seguit de col·laboradors d'alt nivell a les grans ciutats de la península Ibèrica. Vergés, mestre en farmàcia, ens ofería una delícia literària, un poemari extraordinàriament original i carregat de mites i de jocs

poètics, amb un estil que pretenia homenatjar Eliot i el seu famós *Waste Land*, un dels poetes de capçalera que l'ha influït més profundament en la seua poesia. Els noms d'Ausiàs March, Thomas Eliot i William Shakespeare han esdevingut el sol i l'ombra del poeta tortosí, els seus mestres, de l'obra dels quals tant ha sabut aprendre, uns genis veritables que han anat traspasant estils al llarg de centúries ufanes. Ausiàs March? Això és cosa gran! Vergés dixit...

Vergés no formarà mai part dels influents cercles literaris catalans, però. Viurà reclòs a la seua ciutat natal, Tortosa, el veritable espai vital per a un escriptor de gran vàlua que mai no ha buscat publicitats ni reconeixements, que mai no ha caigut en el localisme, que s'ha nodrit de fonts culturals d'arreu dels continents. Tothom té el seu paisatge, però, com ens reconeix el nostre poeta. Anirà fent camí calladament, frase que descriu a la perfecció la seua manera d'actuar en l'àmbit literari.

Amb *Tretze biografies imperfectes*, el 1985, torna a sorprendre de debò la literatura catalana en rebre el Josep Pla de narrativa. Era un altre èxit de nivell, la constatació d'un esplèndid treball lletrat. Les seues pròpies paraules especifiquen què ens trobem al recull: *Quant a imperfectes, l'adjectiu no és una prova de modèstia. Aquestes biografies són imperfectes (plusquamimperfectes, diria, si aquest temps verbal existís) perquè no han estat escrites – espero de la manera tradicionalment establerta en aquest*

gènere. Algunes d'aquestes vides, en efecte, m'han procurat simplement l'excusa per parlar de coses diverses que sempre m'han interessat.

Posteriorment havien d'arribar més reculls poètics, no gaires. *Long play per una ànima trista* i *Lliri entre cards* continuaven retratant un treball poètic de primer nivell, mentre que dècades després veuria la llum *La insostenible lleugeresa del vers*, tota una delícia, i *La raíz de la mandrágora*, la traducció a la llengua castellana de tots els seus reculls poètics, per part d'un poeta de Cambrils. Un corpus literari esplèndid, que ens situa davant d'un dels universos poètics més fermes de les nostres lletres.

La traducció dels sonets de Shakespeare al català esdevindria tota una obra mestra. La llengua catalana incorporava els sonets *shakesperians*. A Vergés li agrada repetir una frase cèlebre: *jo no sé anglès, sé català*. Reivindica el fet de conèixer abastament la llengua de Campredó i de Manacor, de Calaceit i Monòver, d'Elna i l'Alguer, del Carxe i Andorra la Vella, la llengua de la terra que l'ha vist nàixer i fer-se literat. La més internacional de les llengües actuals, en canvi, amb la modèstia que el caracteritza, no creu dominar-la suficientment, cosa que no li va impedir rebre un altre prestigiós guardó literari, el Crítica Serra d'Or de 1994.

Un retrat sobre el pintor tortosí Antoni Casanova, assaigs literaris, col·laboracions periodístiques, amb la fina prosa d'un home de l'Ebre, han

anat forjant una obra molt singular i l'han convertit en un personatge admirat i respectat arreu.

L'editorial Petròpolis, que dirigeix l'amic i editor Jaume Llambrich de l'Ametlla de Mar, ens ha tornat a obrir les portes per oferir un homenatge llibresc a la més emblemàtica figura literària ebrenca del moment. Hi participen nombrosos/es agents culturals i escriptors/es de les comarques centrals dels Països Catalans i del Camp de Tarragona. A tots i a totes ens ha fet molta il·lusió anar redactant quatre ratlles que ens permetien expressar els nostres sentiments més profunds envers un homenot de lletres de casa nostra. Tanmateix, enlairant Vergés, ens complau recordar veus poètiques nostrades de tots els temps: Francesc Vicent Garcia, rector de Vallfogona, i Francesc de la Torre i Sevil (Tortosa, segle XVII), Jaume Tió i Noé (Tortosa, segle XIX), Joaquim Garcia Girona (Benassal, principis del segle XX), Tomàs Bellpuig (Tortosa, primeres dècades del segle XX), Joan Povill i Adserà (Vilalba dels arcs, mestre en gai saber, primera meitat del segle XX), Salvador Estrem i Fa (Falset, principis del segle XX), Joan Cid i Mulet (Jesús, segle XX), Desideri Lombarte (Pena-roja de Tastavins, segona meitat del segle XX), Manel Garcia Grau (Benicarló, traspasat fa uns pocs anys), Adrià Chavarria (Tortosa, traspasat fa uns pocs mesos)... També veus ben actuals, de generacions diverses, de la seua Tortosa natal: Manel Pérez i Bonfill, Zoraida Burgos, Albert Roig, Andreu Subirats; el vinarossenc Joan-Elies

Adell; el mequinensà Hèctor B. Moret; el benicarlí Josep Igual; el canareu Tomàs Camacho; el senienc Joan Todó; l'ampostí Yannick Garcia; el Marià Llei-xà, de Mas de Barberans; la Cinta Mulet, d'Horta de Sant Joan... Homes i dones, poetes i poetesses, d'una terra que rega l'Ebre i que s'ha acostumat al corrent del vent de dalt.

Les veus de cantautors com la tortosina Montse Castellà i l'amic Jesús Fusté, de Pradell de la Teixeta, han cantat Vergés i l'han fet encara més nostre. I nosaltres volem difondre l'obra de Vergés en tots els mitjans que estan al nostre abast: a la xarxa i amb recitals poètics, a les escoles i en programes radiofònics literaris, en lectures personals i en congressos acadèmics... També gosem, modestament, incorporar-lo a la llengua de Shakespeare, de Dickens, d'Orwell (aquell que homenatjava Catalunya, la terra de Vergés, la cultura de Vergés...).

*Oblivion that ratifies doors and windows
On empty places, closes rooms,
All is silence: cloisters without crosses,
Docks without vessels. It won't remain
A remote scent from us all.*

*And even so, me, Romulus, son of Mart,
I've still written these verses.*

(Maybe

With little faith and trust.)

But you should know that these things

Were first written on my heart

Llegim-lo... Gerard Vergés és un POETA.

Emigdi SUBIRATS

Campredó, febrer de 2010

VERGÉS I LES TRES VIES

A Marta Ulldemolins Gómez

Tinc una relació, amb el poeta, fugaç, però no per això menys intensa ni menys creïble. Fa molts anys, en un llit de barronets que procedia de les ties àvies de Sant Jordi, vaig llegir aquelles penúries de la guerra, que per a algunes famílies de Tortosa no ho eren tant, en un mas del Perelló. I vaig digerir el llibre com una menja saborosa i dolça. Em trobava amb un autor de primera magnitud i no en sabia res —ignorant com sóc de tantes coses. Començant a desfer el cabdell vaig saber que l'autor era de Tortosa, i que el pes de la seua prosa no era gaire. Però que aquelles delicatessen, administrades en petites dosis, s'engrandien: engrandien la literatura i també la nostra, l'anomenada literatura catalana.

Me'n vaig adonar també que la imperfecció d'aquell títol no qüestionava l'aspecte formal, sinó que, com totes, advocava per avisar-nos que, és clar, les biografies mai arriben a destillar, fil per randa, totes les particularitats dels personatges. Perquè de la forma, Déu n'hi do, des de la primera lletra fins a l'última podies llegir-ho amb un ai!, la boca ben oberta, per aquell estil tan precís, amb un *allegretto* de fons que ens portava amb un tempo

exacte cap als encaixos de la sintaxi. Tan ben fet era aquell text! Ni el malfat del número tretze deixava escolar-s'hi un reguitzell de malastruc. El llibre era redó; sí, senyor.

Després d'això vaig arribar amb més profunditat a l'autor per tres vies. La primera per la via personal: Va arribar a la meua vida un poeta. El vaig veure recitar en un escenari capitolí, i em vaig dir com m'agradaria que fos el pare dels meus fills. Anys després, per un vint-i-tres d'abril vaig regalar-li *Tots els sonets de Shakespeare*. La portada del llibre no m'agradava gaire. Però la traducció i la introducció eren d'aquell autor de les delicatesses prosístiques, i, sense cap dubte, vaig sentir que l'elecció era encertada. Aquest llibre tingué el privilegi de ser el llibre de capçalera durant moltes nits, a la meua cambra.

La segona via es desenvolupà en el món de les garrofes o, amb un to més formal, el món acadèmic. Un dels cursos que vaig treballar en aquest poble costaner vaig involucrar els meus desnerits adolescents en un recital a l'aire lliure. Recordo com una alumna, el pare de la qual tenia el mateix ofici que el poeta, es va atrevir amb *L'ombra rogenca de la lloba*. Sabia que, en part, era un tribut que el seu pare, farmacèutic com ell, retia al poeta. La mare, emocionada, procedia d'aquella ciutat, amb el seu balcó blau, en què jo havia conegut el meu poeta. I que tenia un punt cardinal comú amb *Tots els sonets de Shakespeare*. Havia estat la meua metgessa de

capçalera. I amb els seus ulls vius, i el seu accent no oblidat capitolí, m'havia guarit els estats d'ànim que de vegades ens emboiren i m'havia permès tornar a les lectures més quietes i sàvies del poeta tortosí.

La tercera via era la via de l'efímer, de l'absurd, de l'inconsistent. Sense pensar-m'ho, un capvespre tardoral em va arribar l'avís d'un guardó. La distinció arribava entremig d'un centenar de corredors de la ploma virtual. Un text que vaig enviar entre les ones intermitents i la intimitat que ens regala el nu de la pantalla. En aquest text, al primer paràgraf, a la paraula nou de la línia nou hi deia Vergés, i era introduït per tres paraules seues: *mític i remorós*, així veia també el meu *Monsieur Binoix* el riu del poeta. Quatre dies després, el poeta marcava el setanta-tres i em trucava a casa. Em deia que ho havia sabut, que ho havia llegit, que on poder trobar el text. Jo mirava el delicat nacre de la calaixera i li confessava que en el meu text, enviat enllà, més al nord, hi era ell. Hi era aquell poeta madur, fecund. Que no m'havia de felicitar, que jo havia fet servir tres dels seus mots i que amb goig li portaria el text. Seria el meu regal d'un nou vint-i-tres d'abril, d'un any en què el meu text faria les funcions de *Tots els sonets de Shakespeare*.

Àngela BUJ ALFARA

NO CONEC PERSONALMENT aquest gran poeta tortosí... potser la diferència d'edat ho explicaria, però el seu temperament i la seua petjada m'han cridat l'atenció en diverses ocasions.

La primera, quan regirant i ordenant els arxius dels Amics dels Castells i Nucli Antic de Tortosa, vaig trobar un document dels anys 90 signat per Vergés, dirigint-se a l'entitat, animant-la en la defensa de la ciutat històrica i el seu patrimoni. La segona, quan en un recent pregó de festes de la Cinta, afirmava sense embuts que els tortosins i tortosines erem uns "desmemoriats" a l'hora d'anar a votar sense recordar allò que uns i altres havien fet pel nostre territori en els darrers anys...

Per sort, homes de ciències i lletres com Vergés fan que Tortosa i l'Ebre estiguin presents en la cultura d'àmbit nacional, i a la vegada, ens encoratgen a tenir esperances per construir un altre món, una mica més just, més digne, amb la poesia de fons.

Jordi JORDAN I FARNÓS

GERARD VERGÉS BEU POESIA A GLOPADES

Des de la humilitat i, alhora, la gosadia de qui s'esforça, cada dia, a aprendre d'escriure, m'atreviré a parlar-vos d'un llibre l'autor del qual pinzella versos amb l'ànima dels seus dits, amb l'alè, amatent, de la seua pell.

Gerard Vergés, en *La insostenible lleugeresa del vers*, fa que les arbredes de tardor sospiren malgrat la seua letargia, el son profund del qual és difícil de despertar, abans que arribe la primavera.

Els versos d'aquesta obra són fràgils, trencadissos; cal que els llegiu en hores crepusculars, quan la tebior dels rajos del sol ja no puguen ferir-los, esberlar-los...; són versos erigits amb paraules delicades, que traspuen tendresa, amor, generositat, temor, fe, tenuïtat...; són versos curulls de sentors de la terra...; perquè Gerarg Vergés és terra, aigua, aire, foc...

Gerard Vergés, que escriu –copio textualment–:

*no hi ha al món so com el de l'aigua:
l'aigua canta millor que el rossinyol en la nit alta,
millor que el vent entre el tul rosa dels tamarius florits,*

beu de la saba de l'existència i copia els versos del corrent inesgotable de la vida. I ens fa arribar a la boca els perfums del seu riu estimat, l'Ebre.

L'autor d'aquesta obra, que beu poesia a glopades, ens amara de sentiments: versos que irrompen en els records de les pors de la infància; versos que voldria haver escrit, però s'han quedat en el camí del silenci... Malgrat tot –i ell ens ho diu–,

igual tornen tardors i primaveres.

Gerard Vergés ara passeja per camps feréstecs, ara nada per rius d'aigües tristes; ara camina per mars de blaus incandescents, ara vola pels vents tebis que solquen les orenetes.

La insostenible lleugeresa del vers, la insostenible lleugeresa de la vida.

Gràcies, Sr. Gerard Vergés.

Vicent PELLICER

HAIG DE RECONÈIXER que no és la primera vegada que em demanen “unes línies” per a parlar sobre la figura de Gerard Vergés, i que sempre em causa el mateix respecte, i no perquè la seva personalitat em resulti llunyana, sinó que, probablement, aquesta reticència inicial meva estigui relacionada amb l’admiració que el personatge em transmet.

Així que seria molt agosarat per la meua part parlar de la seva biografia i trajectòria, i, encara més, jutjar i analitzar des d’una òptica crítica la seva obra, de la qual molts ja se n’han ocupat i probablement ho continuaran fent.

La relació de Gerard Vergés amb la Biblioteca Pública Marcellí Domingo de Tortosa és intensa i extensa, i no només perquè les seves obres reposen a les prestatgeries en viatges d’anada i tornada a les mans, els ulls, i els sentiments dels usuaris, sinó també per la seva participació en les diferents activitats que des d’aquí proposem.

Com a records productius i savis es podrien qualificar les seves participacions en el nostre Club de Lectura, que només pretén compartir, comentar, opinar, complementar, unir i dibuixar les diverses òptiques que ens ofereix qualsevol lectura quan ens endinsem en l’aventura de les seves pàgines.

Capítol a banda mereix la seva participació, a mode d’homenatge, en el recital de poesia que uns

alumnes adolescents van oferir sobre la seva obra, i que d'entrada haig de confessar que em va causar sorpresa a causa del meu pessimisme inicial, basat en l'alarmant situació de la poesia pel que fa a la lectura per part de la gent jove; però que, finalment, es va transformar en un raig d'esperança en veure com recitaven, sentien, escoltaven i vivien els pomes de Gerard Vergés els alumnes adolescents d'ESO. No em resistiré a felicitar els seus mestres i també a ells mateixos, és clar. Recordo la cara de Gerard, i en concret els seus ulls vius, envaïts d'una certa melangia, que no dissimulava la satisfacció de veure l'eternitat de la seva obra, la seva vigència i, sobretot, el seu ressò entre els més joves.

Per acabar, voldria defugir els tòpics i grandiloqüències, en parlar d'una persona amb una trajectòria humana i literària impregnada de senzillesa, però Gerard Vergés ha contribuït a projectar la realitat col·lectiva de les Terres de l'Ebre i el seu dinamisme cultural i social, per la qual cosa cal considerar-lo un dels autors ebrencs més importants de tots els temps.

Irene PRADES

ENTRAR A VERGÉS PER LES PANTERES NEGRES

Black Panthers

A Angela Davis i als que vindran

Somia el blanc bastard, tota la nit,
Les fosques sines d'una adolescent;
De dia, enlaira atletes, com el vent
Ràpids i forts, de músculs de grafit.

Negra raça d'esclaus, negre neguit
D'un llinatge que creix, obscurament;
Formigues negres, negre pensament
Condemnat al treball, al dol, l'oblit.

Ah, però vindrà un dia –que vindrà!–
Que l'escuma, la calç, la sal, la neu
Seran, de cop, vençudes pel quitrà.

I pels camins vedats a les panteres
–per les sendes que els blancs avui passen–
Hi haurà ossos blancs i blanques calaveres.

Tot sovint els poetes més propers ens són invisibles i, ximpls com som, obrim els ulls a qui és a la vora quan aquest o aquesta mira lluny, enllà. És aquest el resum de la meva relació amb el poeta Gerard

Vergés, que no amb l'home que mai no he conegut. De fa anys, de Tarragona estant i venint del Priorat, he estat en contacte amb les Terres de l'Ebre, en relació amb gent de les Terres de l'Ebre, en contacte amb la poesia de les Terres de l'Ebre, amb l'obra dels i de les poetes, amb els llibres i les músiques que en vénen i amb les que no en vénen i cal anar a buscar-les per sentir-les i llegir-los. Vaig tenir a les mans, fa vint anys, *Lombra rogenca de la lloba* i en vaig escoltar els elogis, virtuts i recomanacions. De res no va servir. El llibre no el vaig obrir.

He vist en silenci com al farmacèutic i escriptor de l'Ebre li arribaven les distincions i els premis, els homenatges i les lloances. A ell i a l'obra, és clar. I confessaré que no va ser fins que no vaig llegir un dels seus poemes en concret que se'm va obrir el seu món, els seus ulls, la seva mirada al món, que és l'Ebre però que alhora és el planeta sencer.

El poema porta per títol "Black Panthers" i està dedicat a l'activista afroamericana Angela Davis. Quan el vaig llegir no sabia que era de Vergés i quan en vaig saber l'autor em vaig sorprendre. La sorpresa va deixar pas a l'admiració i acte seguit al descobriment. La porta d'entrada a Vergés es va quedar oberta i a poc a poc, pàgina rere pàgina i llibre rere llibre, he anat empassant-me la seva obra, assaborint les seves paraules i constatant que un cop més m'havia equivocat. No em demaneu per què perquè no ho sé però tenia Vergés per un poeta menor... i anava errat. L'equivocació s'ha solucionat

i ara l'únic que em pena és que la seva obra sigui relativament escassa en nombre de llibres publicats.

És per això, per agrair-li el paper de clau que obre els panys, tots els panys, que “Black Panthers” és per mi un dels seus poemes més apreciats; i parlo ara d'una apreciació purament personal que no té res a veure amb la valoració que com a filòleg faig de la resta de la seva producció poètica.

“Black Panthers” és un sonet, un tipus de composició poètica amb una llarguíssima tradició en la nostra cultura que Gerard Vergés domina absolutament ja que ell mateix és l'autor d'una de les traduccions completes dels sonets de Shakespeare de què disposem en català. El poeta ens anuncia ja en el títol la intenció del poema que llegirem i aquesta no és altre que parlar dels panteres negres, nom popular del Partit Pantera Negra d'Autodefensa, creat a Califòrnia el 1966 pels seguidors de Malcolm X per defensar la comunitat negra dels atacs racistes blancs i alhora arribar a aconseguir el dret d'autodeterminació per a aquesta comunitat.

Vergés s'arreglera amb la lluita contra la discriminació per motius de raça que han patit històricament els afroamericans als Estats Units, d'aquí l'endrega a Angela Davis i el mateix títol del poema. En els quartets d'exposició del tema, Vergés explica de forma esquemàtica i alhora crua les tres utilitats que tenen els negres en aquest món dominat pels blancs: les adolescents serveixen per ser desitjades sexualment (“Somia el blanc bastard, tota la

nit / les fosques sines d'una adolescent") i la resta poden esdevenir destacats atletes ("enlaira atletes, com el vent / ràpids i forts, de músculs i de grafit") o dedicar-se "al treball, el dol i l'oblit". És per això que l'adjectiu que acompanya el nom "blanc" és tan contundent ja des del primer vers: "bastard". La postura del poeta, des de la dedicatòria fins al final d'aquests vuit versos és ben evident, però s'aclarirà encara més en els dos tercets que tanquen la composició.

El primer tercet l'enllaça amb el segon quartet, precisament de forma adversativa, tal com recomanava i feia Petrarca, el que li permet contraposar la discriminació que ha explicat en els quartets precedents –la seva visió sobre aquesta discriminació, és clar– amb la solució de la injustícia exposada, que no serà precisament benvolent. Així, "l'escuma, la calç, la sal, la neu", totes blanques i per tant símbols dels amos blancs, "seran, de cop, vençudes pel quitrà" "I pels camins vedats a les panteres (...) hi haurà ossos blancs i blanques calaveres". Un final colpidor, terrible si voleu, i més encara quan qui el diu és "blanc". Precisament per això ens hem de plantejar què volen dir exactament aquí les paraules "blanc" i negre" que jo mateix he utilitzat en el text. Raça o condició?

Que un farmacèutic tortosí, un poeta fill d'un món culte i complex, clàssic i arrelat alhora als marges de la seva terra més propera, i de pell clara com la meua, en surti un cant d'alliberament com

aquest, adreçat als afroamericans dels Estats Units i alhora als esclaus d'arreu del món, a mi em commou. No només pel fet que sigui un cant de llibertat sinó, sobretot, perquè Vergés és capaç de dir-nos amb claredat diàfana i sense retòrica innecessària que l'estètica no ens obliga en cap moment a renunciar a l'ètica, que la forma no aboca irremissiblement a un esteticisme buit que ens és venut sota l'etiqueta d'"art per l'art" i que caure en aquests parany és jugar amb el lector, ho faci l'autor o el crític. Vergés deixa clar que la universalitat no depèn de l'idioma, ni del tema, ni tan sols de la mirada o de l'estètica, sinó, bàsicament, de l'actitud. I en ell aquesta actitud és universal perquè no es plega als tòpics i fins i tot en un petit poema com aquest és capaç de parlar al món, de tot el món, sense repetir banalitats. I és per això que el llegeixo i m'agrada. I és per això que per mi és un gran poeta.

Jordi MARTÍ FONT

EL ROIG I EL VERD

Gerard entre el verd brillant i resolut dels tarongers de fulles com llances altives. Quan ens vam conèixer destil·lava paraules d'alquimista i li desconeixia un laboratori secret de què ens parlava; jo l'imaginava també encès a través dels vidres del capvespre. Gerard, doncs, capvespral.

Una lloba feia llavors la seva aparició en la paraula erudita: pelatge també roig, llums de nit enceses a Tortosa, en un pavelló festiu on Gerard Vergés recollia el premi Carles Riba, que el feia gran entre els poetes. Vaig ser testimoni d'aquella cerimònia entre clarors distintes: clarors de riu, de carrers, de gent, clarors de capital, Tortosa, on l'arquitectura clàssica i la llarga i atzarosa Història amaga escriptors i artistes de gran mèrit.

Però Gerard continuava i continua destil·lant pensaments. La seva concentració és consell de savi. La meditació entre vapors medicinals i aromàtics fa que els tarongers que el volten captin matisos com en una pintura de Chirico: onírica i inoblidable. És el seu món que el conté, però ell, a més d'aquest seu món local, abarca universos, perquè és d'esperit rebel, com ha de ser el de tot poeta.

Aquí, doncs, el meu record i homenatge a l'home que sap viure entre el verd rutilant i nutrici, i el roig de la paraula treballada al foc sempre experimental del viure.

26 DE SETEMBRE DE 2008. TORTOSA.
HOMENATGE LITERARI A GERARD VERGÉS

No estic nerviós; només ple d'illusió per la proximitat de l'acte. Poden fallar coses a última hora, però això no em neguiteja gens, perquè, com sempre dic, si ens posem en aquests embolics és per passar-ho bé, per xalar. Només em fa certa recança la possibilitat que la sala gran de l'Auditori es vegi buida; no per mi, sinó perquè no s'ho mereixeria la figura de Gerard Vergés a qui avui dediquem un sentit homenatge literari impulsat pel Club de Lectura de Tortosa, amb participació de l'Ajuntament de Tortosa i la Fira del llibre ebrenc de Móra d'Ebre.

Arribo a l'Auditori dues hores abans. Hem quedat amb Jesús Fusté, amic i músic de capçalera. Fem un entrepà acompanyats de Toni Just a la guitarra i la seva xicota. Coincidim amb dos blocaires de pro (sempre trobo blocaires allà on vaig).

A les 21.00 fem cap a l'Auditori. Ja estan muntant els instruments els músics de Robert Faltus. Presento a Robert i a Jesús Fusté; dos talents musicals en contacte. Els escriptors/es que participaran a la lectura van arribant. Abraçades, petons, encaixades de mans, mil coses per compartir i soroll de fons in crescendo. Jo floto per l'avantsala de l'Audi-

tori, ple d'illusió, colleccionant signatures que estampen al cartell de l'acte que regalarem a Gerard Vergés. A la butxaca de l'americana porto una eina poc literària; el tornavís per tornar emmarcar el cartell un cop caçades totes signatures, dos minuts abans de començar l'acte. Pico de mans i el murmurí de l'avantsala de l'Auditori es torna silenci. Els escriptors, molt disciplinats, es posen en rotllana i escolten les instruccions de com funcionarà l'acte (són tots bons xiquets). Tot a punt; només dos petits detalls sense importància: falten Gerard Vergés i l'alcalde. Però no patiu, arriben amb tota puntualitat. Últims retocs, no d'última hora, sinó del darrer segon, amb els presentadors que guiaran perfectament l'acte: Núria Grau i Albert Pujol, de la Fira del Llibre ebrenc de Móra d'Ebre.

A les 22.10 comença la funció amb l'entrega per part de l'alcalde del III Premi de Narrativa Cristòfol Despuig a un mamífer destacat de la literatura ebrenca, Josep Igual, per la seva obra *Quaderns deltaics*. Tots dos, alcalde i Igual són breus en el discurs.

A un lateral de l'escenari, entre ombres, cortinatges i emocions, un magnífic (per què no dir-ho?) grup d'escriptors/es, músics i gent de la cultura compartim en silenci uns moments de comunió especial, íntima, mentre esperem el torn d'entrada a l'escenari. Sortim en grups de sis i mentre un llegeix el fragment escollit, la resta, tímids i humils, es manté a una distància més que prudencial, tot just

més enllà d'on arriba la llum del focus. Intervenim per aquest ordre: Tomàs Camacho, Josep Igual, Rosa Sánchez, Manel Ollé, Emigdi Subirats, Lo faro dels bous (Miguel Àngel Marín, Paco Morales i Javier Caballero), Lluís Martín Santos, Glòria Fandos, Josepa Vilurbina, Emili Rosales, Francesca Aliern, Teresa Bertran, Jesús Fusté i Toni Just, Laura Mur, Jordi Andreu, Xavier Aragó, Jaume Llambrich, Jesús M. Tibau i Vicent Pellicer. En podrien haver estat molts més, i espero que ningú es disgusti, però calia ser prudents amb la durada de tot plegat. Hi haurà més ocasions.

Després, el moment més emotiu. Els presentadors fan pujar a l'escenari a Gerard Vergés. Com a coordinador del Club de Lectura de la Biblioteca Marcellí Domingo i en representació de tothom que ha participat li entrego el cartell de l'acte amb la nostra signatura. L'Auditori en ple (ara em puc fixar que registra una molt bona entrada) regala dempeus una llarga ovació a Gerard Vergés, i és impossible no emocionar-se. En aquest precís instant m'embriega una gran felicitat, satisfacció, agraïment a tothom que ha col·laborat i orgull.

Acaba l'esdeveniment de forma brillant amb l'espectacle Cançons de Mandràgora, amb el qual Robert Faltus va traduir en música els versos de Gerard Vergés.

Després, per acabar el cercle, més abraçades, més petons, més encaixades de mans i mil i una coses per compartir.

SOBRE LA POESIA DE GERARD VERGÉS

La poesia del nostre escriptor Gerard Vergés, malauradament, l'he coneguda tard, com tard he arribat a altres petits plaers de la vida. Sembla que cal haver-se perdut per viaranys llunyans i gairebé inaccessibles per a finalment adonar-te que allò que busques ho tens a casa mateix. Però diuen que “mai no és tard si la dita és bona”. Descobrir Vergés, llegir-lo i establir-hi un vincle de familiaritat ha estat tot una sola cosa.

La primera impressió que vaig tindre és que la poesia de Vergés versa de temes tan dispars com atractius. Els fòssils, l'amiga de nom Marta, els formatges, les dones estimades anònimes, les discoteques, i una catifa gairebé màgica van donant-se pas l'un a l'altre deixant-nos entreveure el gran domini del tema tractat i l'extremada sensibilitat del poeta. Una sensibilitat, però, que no el porta als camins de la poesia intimista.

Ell mateix confirma que defuig de la temàtica excessivament personal en el seu repertori perquè allò que és personal potser no hauria de ser exposat a la vista de tothom. Aquestes paraules esclaridores les va deixar anar en una de les seues magistrals xerrades, en aquest cas per a delectar els assedegats de lletres del Club de Lectura de Tortosa. Allí

mateix també vaig copsar que és un home d'una lucidesa colpidora i que la humilitat és una de les seves pràctiques habituals.

La seua poesia ha anat acompanyant-me, tal com he dit, des del moment en què la vaig descobrir i, si en els quefers del món de les lletres alguna vegada he de menester un poema, tingueu per segur que la meua primera opció és Vergés, i fins ara, mai m'he quedat a l'estacada; sempre en trobo algun d'adient per obligar-lo lliurar-se voluntari a les més exigents operacions.

Gràcies, senyor Vergés, per una poesia tan variada, amena i erudita alhora.

Sílvia PANISELLO

GERARD VERGÉS, L'HOME

No cal dir que coneixia l'obra poètica del tortosí Gerard Vergés (qui no s'ha sentit atret i fascinat per la seua prosa i poesia íntima, plena de matisos delicats i llenguatge exquisit? Però no sé per què, la persona, l'home, l'artífex de tanta soltesa literària, la veia llunyana, distant, quasi inaccessible. Va ser un dia (fa uns pocs anys enrere), quan la casualitat ens va fer coincidir en un acte literari a Tarragona. Llavors, en els pocs moments que ens vam poder parlar, vaig comprendre que aquell posat d'altivesa que li atribuïa sense cap mena de raó al senyor Vergés no era altra cosa que un criteri equivocat. Un de tants que de vegades la nostra imaginació distorsiona. No podem jutjar ningú sense conèixer-lo, perquè és una forma lamentable d'equivocar-nos.

Més endavant vaig tenir altres trobades amb l'escriptor llorejat. Varem compartir taula i mantell en diverses ocasions, en vetllades llargues que obren pas a xerrades amenes, disteses, que donen a conèixer el veritable tarannà de la persona erròniament qüestionada. Vaig descobrir l'home cordial, senzill, allunyat de l'orgull que esgrimeixen altres éssers afeccionats a les arts literàries, però que només volen, sense varar els peus a port sòlid, el que acull el talent i la bona faena.

Estic orgullosa d'haver-lo conegut tal com és, sense artificis, amb normalitat quotidiana, com si fos un amic de sempre, allunyat d'aurèoles incòmodes. No li agraden. Voldria recordar-li el que li he dit molts cops. Que la traducció dels sonets de Shakespeare, de l'anglès al català són impecables, del millor que he llegit.

Felicitats, mestre. I per molts anys.

Paquita ALIERN

ART, LITERATURA, MÚSICA, HISTÒRIA... totes aquestes disciplines, i algunes més, s'hi barrejaven en un dels llibres més singulars que ha donat la més recent literatura catalana: *Tretze biografies imperfectes* (Destino, 1986). Exercici imprevisit de prosa assagística que aspirava també a fer-se un lloc en els territoris de ficció de l'imaginari, el premi Josep Pla del 1985 ens ofería unes quantes biografies i, amb la seva imperfecció, ens regalava literatura, d'aquella que es construeix lentament, de la destinada a durar.

Després de l'experiència es feia imprescindible saber què hi havia al darrere d'un nom poc conegut fora de les comarques tarragonines. Gerard Vergés havia publicat el 1985 poca cosa en assaig, però ja havia guanyat el seu primer premi de poesia: el Carles Riba del 1981, amb *L'ombra rogenca de la lloba*.

No pot haver millor començament per a un poeta, però els lectors ja havíem intuït que la seva cistella guardava alguna cosa més que poemes propis. Aviat veuria la llum un altre llibre no menys exquisit, *Eros i art* (Edicions 62, 1991), un assaig que relacionava les dues disciplines, i Vergés ens faria receptors d'una de les millors versions de la poesia shakesperiana: *Tots els sonets de Shakespeare* (Columna, 1993).

Tota la poesia

D'entre els gèneres literaris pocs tenen la mateixa tendència a l'oblit que l'assaig. Tot i la revifalla que ha viscut l'assagisme, i el lligam subtil que ha establert amb la prosa de ficció en aquest començament de segle, no sembla que es pugui parlar de llibres recuperats, o de llibres que marquen una època, com penso que és el cas de *Tretze biografies imperfectes* i d'*Eros i art*. La poesia però té sempre l'oportunitat de l'antologia o del volum d'obra completa que rescatarà del passat més profund obres en molts casos notables que no han tingut la difusió necessària. Aquesta nova singladura poètica li ha vingut a Vergés de la mà d'una obra completa en versió bilingüe, *La raíz de la mandrágora*, que ha publicat l'editorial "La Poesía, señor hidalgo" i que ha anat a cura de Ramón García Mateos.

El cas de Gerard Vergés s'ha d'interpretar com el d'un poeta en el sentit més ample que, tot i haver publicat escassos llibres, ha dedicat molt de temps a esbrinar què volia oferir al lector i com ho faria. Sortir a l'univers poètic català amb el premi Carles Riba no només va ser un privilegi, també deia molt de l'ambició de l'autor: *L'ombra rogenca de la lloba* és un llibre culte, que no culturalista, on se'ns proposa un joc de miralls i de lectures certament complex, però quedarà com a mostra de fins on pot arribar un poeta caminant gairebé en solitari pels viaranys de la literatura.

S'ha de dir que aquest va ser el primer d'una sèrie de quatre llibres de poesia que ara reuneix l'edició que ens ocupa. Després vingueren *Long play per a una ànima trista* (1986), *Lliri entre cards* (1988) i *La insostenible lleugeresa del vers* (2002).

Long play... reprèn la visió culta de l'ofici poètic que ja havia dut a la pràctica al primer llibre. Música, pintura, literatura i una voluntat marcada per deixar alguns trets de la seva intel·ligència a l'hora de l'anàlisi artístic, també allò més íntim, allò menys acadèmic. Però al llibre següent, *Lliri entre cards*, Vergés, que sempre ha estat un poeta de vers mesurat, de decasíl·labs perfectes, entre altres formes, decideix que ha de concentrar les seves energies en una composició única, aquella que també fa brillar la seva estima per Shakespeare. L'autor, doncs, fa sonets, d'una exquisida bellesa, i assoleix el seu llibre més personal perquè l'esforç deixa més nues encara les seves dèries. L'art, la cultura, la mirada curiosa, s'hi ha de sotmetre a una forma tancada que les exigeix —li exigeix al poeta— una declaració de principis més intensa.

Un diàleg estètic

És al seu últim llibre fins el present, *La insostenible lleugeresa...*, que Vergés sembla cercar noves estructures poètiques. El vers s'eixampla, l'espai del poema també, però la llibertat del vers és de nou molt relativa. No obstant això, els ritmes decasil·làbics porten l'autor per un camí gairebé narratiu, on els

protagonistes d'abans semblen haver cobrat vida per a encetar un diàleg que sempre ens obre escletxes cap als temes del coneixement, de l'amistat, de la visió estètica del poeta.

L'extens pròleg de Ramón García Mateos demostra que encara hi ha gent que considera la poesia com a una de les belles arts; és el pròleg d'un estudiós que ha mesurat cada aspecte de l'autor i que hi ha posat molt de temps en la lectura. Una bona introducció per tant a la poesia de Gerard Vergés, un poeta català que potser va esperar massa a publicar, però al qual el temps li ha donat la raó. Fer aquesta poesia, culta i d'una alta ambició estètica, després de superada la tendència culturalista dels 60 i 70, va conduir l'autor per un camí personal encara més valuós: aquell on l'eros dels sentits es fon amb la riquesa de l'art.

Xulio RICARDO TRIGO

Ressenya al llibre *La raíz de la mandrágora*
publicada a l'*Avui*.

L'O(M)BRA DE GERARD VERGÉS

*(Passen ocells fugint. El vent. El vent.
Venien ocells d'ira, obscurs falcons,
i un vent fred desfullava les magnòlies.)
Al mig de la sendera de la vida
cal aturar-se un dia i mirar enrere.
Perquè, passat el temps, arriba una hora
que trobarem amarg el vi a les copes
i un gust de cendra inevitable als llavis.
Hem enterrat els pares i els amics,
cada dia enterrem els més bells somnis.
I és que sembla destí obligat de l'home
anar enterrant allò que més s'estima.
I demà morirem (qui sap el com?),
però potser de la pitjor manera,
sens dignitat, com animals de granja.
(Sigui com sigui, sempre té la mort
una agra olor de crisantems marcits).*

Gerard VERGÉS,
L'ombra rogenca de la lloba (vv. 261-277)

Llegir Vergés és llegir la crònica de l'ésser humà. No es tracta només de la imaginació. No és només l'estil. Ni tan sols un grapat de veritats universals. No faig referència a l'entreteniment, tampoc. No és només un argument. És tot això i alhora res d'això:

és la complexitat de les experiències humanes re-
viscudes en la forma. Allò que fa indubtablement
valuosa la seua obra és aquesta capacitat de rees-
criure –en decasíl·labs, en sonets o en prosa– un
imaginari íntim i estètic d'abast col·lectiu. Aquest
és, al cap i a la fi –i disculpeu-me per les òbvies be-
ceroles– l'objectiu de la bona literatura. La poesia
de Vergés, orgànica i diamantina, és una de les veus
més genuïnes de la literatura catalana dels nostres
temps, més enllà de la macrocefàlia de la capital.
Això ha estat repetit en diverses ocasions, i ho hem
de seguir fent en el futur. No parlo ja de glòria lite-
rària, de signe contrari al tarannà de Vergés, ni de
“justícia territorial” –un terme ambigu i discutible,
que no explica, en última instància, res de la litera-
tura–: parlo de la qualitat de la seua obra per ella
mateixa.

Els versos de Vergés formen part indestruable de
la meua memòria literària. Tal com diu el poeta a
'Antologia dels poetes més estimats', voldria que els
seus llibres acabessen a les meues mans “tan esllo-
mats com un esclau”. I jo, que sóc jove –frego la
vintena– i que ignoro molts poetes, dono gràcies
que he topat amb una obra d'una intel·ligència im-
mensa. Vaig arribar a Vergés a través de L'ombra
rogenca de la lloba. Això fou a l'institut, sota l'en-
tusiasme de lletraferit de Manel Ollé. Poc després
vingueren els altres seus llibres. Tinc present, amb
tota vivacitat –de ben segur perquè encara ara, tot
i haver-los llegit desenes de vegades, m'ocorre el

mateix– aquella sensació de plàcid desassossec, de malenconia, de joia serena. Vaig decidir de tractar la seua obra al treball de recerca de final de batxillerat. El meu objectiu fou provar d'encerclar tots els escrits de l'autor i de procurar fer-ne una lectura atenta i una anàlisi general. Si el resultat fou del tot satisfactori no ho sé del cert, però tinc clar, almenys, que fer-lo m'ajudà a apropar-me a Vergés amb més profunditat i que m'ha reportat moltes satisfaccions: d'una banda, fou l'excusa perfecta per aprofundir en el seu estudi; de l'altra, ha estat publicat. M'ha produït d'altres plaers paral·lels: em permeté de conèixer personalment l'autor i, a més a més, la devoció que professa envers T.S. Eliot i William Shakespeare, i que manifesta en els seus escrits, m'ha dut a llegir-los amb admiració. Vergés és, sens dubte, l'autor que més he llegit. Serà meravellós restar també en el futur sota l'ombra de Gerard Vergés: el poeta, l'escriptor, l'home.

Enric BLANCO PIÑOL

L'OMBRA LLARGA DE VERGÉS

Caldrà afegir un bon grapat de preàmbuls, abans de dir alguna cosa sobre la meua relació (bàsicament lectora amb Gerard Vergés), si més no per tal d'evitar que sembli que he vingut aquí a aixafar alguna guitarra. Caldrà fer marrada per l'ansietat de les influències teoritzada per Harold Bloom, tot sacrificant la precisió amb què caldria parlar-ne. L'angoixa descrita pel professor de Yale revela que la història literària és tot el contrari d'una plàcida cursa de relleus, un escenari harmònic on els escriptors vells deixen pas a noves lleves amb un somriure als llavis. Al contrari: es tracta d'un conflicte sagnant, el dels joves escriptors que necessiten assassinar el pare, devorar el gran autor. No parlo de les clavegueres de la vida literària, del petit, distret i força atrafegat món de conxorxes, enveges, rancúnies i interessos i cops de colze, sinó de la tensió íntima amb la qual, en posar-se a escriure, l'escriptor que comença nota al clatell l'alè fred, amenaçant, del seu mestre. I tot seguit comença a sospitar que mai no el superarà. I busca la manera d'escapolir-se'n.

La lluita es desenvolupa sobre l'escaquer de la paraula escrita. És la lluita per no ser un epígon, un pollís més enmig la soca robusta del gran poeta (un d'aquells deixebles en els quals es va convertir Yeats tot just morir, segons la versió d'Auden); però

també, i sobretot, per superar el gran autor. Sobre aquest escaquer, Carles Riba s'està cinquanta anys donant voltes a la "paraula viva" de Joan Maragall, fins arribar a invertir-la. I Gabriel Ferrater, després d'una joventut d'admirador de Baudelaire i Lautréamont, llança una sèrie de lectures provocatives (i tergiversadores, si no fos que es tracta de grans lectures, d'aquelles que creen l'obra que comenten) sobre els grans poetes catalans: un *Nabí* sense catolicisme, unes *Irreals omegues* sense avantguarda, un Riba sense l'*Esbós de tres oratoris*. Són només exemples de com un escriptor, inventant-se els seus predecessors, malda per sobreviure a un influx que li podria resultar mortífer.

Tot això és per dir que la lectura feta per un escriptor no és mai innocent. Desconfiïn. Fins i tot quan es presenta de manera tan respectuosa i elegant com el pròleg del tortosí a l'antologia de Vicent Andrés Estellés; s'ho mirin com s'ho mirin, allà Vergés ens ofereix el *seu* Estellés. L'escriptor no obre mai un llibre per passar l'estona. Ni tan sols per descobrir el sentit de la vida. El que busca és la manera d'escriure ell. L'escriptor fa una lectura gairebé utilitària del text. Es complau, si cal, trobant-hi errades. Examina formes, recursos. Va pensant què val la pena copiar, què no li interessa. No es deixa arrossegar per cap altra emoció que no sigui la de descobrir la pròpia obra. Per això una de les grans tragèdies de la poesia contemporània és el fet que només sigui llegida per (una part de) la gent que n'escrui. Cap d'ells hi buscarà el calfred d'emo-

ció que seria l'objectiu legítim d'aquest acostament. Sigui com sigui, si he d'explicar la meua relació amb l'obra de Gerard Vergés, el marc és aquest. El d'un noi que vol escriure amb una vocació tossuda, i que mira de veure com s'ho farà.

El primer contacte va tenir lloc quan feia el C.O.U. a Tortosa, el mateix any vertiginós durant el qual vaig ensenyar a algú per primera vegada les coses que escrivia. I va arribar per dues vies: les classes de Manel Ollé i Albiol, i l'antologia *L'orgull de ser pocs*. Recordo l'emoció amb què aquell professor llargarut ens explicava meravelles d'una poetessa anomenada Zoraida Burgos, i recordo el dia que ens va dur, a mi i a dos estudiants més, a visitar Manel Pérez Bonfill. I que un dia va dur Vergés per tal que ens fes una xerrada, i ens va convidar a fer-li preguntes. Jo, que vinc d'un altre ambient, i mai no he sabut ni sabré tractar personalment amb gent de lletra, vaig limitar-me a mormolar una tova interrogació sobre si el nom de la revista *Gèminis* té alguna relació amb els bessons romans de *L'ombra rogenca...* I recordo també haver localitzat l'antologia d'Albert Roig, i descobrir que el català que jo parlava es podia *escriure* (descobrint acompanyat per una segona sorpresa: de bastants d'aquells textos escrits en el meu català jo no n'entenia ni una coma); recordo com aquí va començar una recerca aventurada de tots els llibres corresponents (una recerca inacabada, a dia d'avui). I la lectura corresponent, durant els trajectes d'autobús per anar

o venir del poble, per la tarda o mentre sortia el sol per eixugar la rosada de les vores de Godall, de la Galera. Llargues tardes a la petita cambra de la secció local de la biblioteca del palau Oliver de Boteller, descobrint sorprès un petit volum anomenat *Corazón en vilo*; o a l'hemeroteca general de Bellaterra, cercant articles dels anys vuitanta. Saquejos febreros de llibreries de segona mà o de vell, amb el goig de sortir-ne amb algunes branques de sevillença, o amb tretze biografies perfectes.

Vull dir que, per a bé o per a mal, Vergés a mi m'ha arribat dins un paquet col·lectiu, un regal que incloïa altres escriptors. I alguns d'aquests li han fet ombra, almenys dins els límits petulants dels pisos de lloguer on he anat habitant¹. L'he llegit tot sencer, l'he rellegit. Però no té els ritmes d'Albert Roig, el misteri de Zoraida Burgos, la riquesa lingüística i conceptual de Pérez Bonfill, la gràcia de Josep Ramon Roig o l'enginy d'Andreu Subirats. Més enllà d'això, els sonets de *Lliri entre cards* han patit la comparació amb la mètrica inigualable de Josep

1. Li fan ombra, naturalment, tenint en compte que tots plegats m'interessen força més que no pas altres escriptors d'altres contrades (però no pas pel fet que siguin d'altres contrades, això sempre caldrà explicar-ho). Vull dir que Gerard Vergés sempre em pareixerà força més interessant, objectivament parlant si això és possible, que no pas Màrius Sampere, Miquel Martí i Pol, Bartomeu Fiol, Marta Pessarrodona, Joan Margarit i altres capparens encimbellats mai no sabré per què.

Carner; *Long play per a una ànima trista* va sortir molt ferit dels atacs d'acne experimentalista típics a aquelles edats². Fins i tot *L'ombra rogenca...* se'm fa minsa davant un esforç en certa manera anàleg com el d'*Insuficiència mitral*, de Jordi Vintró. Vergés va patir el fet que, com deia un amic meu, en la seua obra hi ha potser massa draperia veneciana; massa marededéus (per molt que ensenyin el pit), massa pols burgesa (les enumeracions que surten aquí i allà, com qui fa inventari dels seus béns). Massa or vell³.

2. I no ajuda gaire, encara ara, la insistència en la qualitat de ser versos clars. Mai no veuré cap qualitat afegida en el fet que un poeta sigui intel·ligible, ni en que sigui hermètic. El joc és en una altra banda...

3. Una afirmació, però, injusta. Tot el gavadal de cultura exhibida per Vergés està al servei de la renúncia a aquesta cultura. Passa només que Vergés no és un ingenu; sap que no pot prescindir del culturalisme, sinó travessar-lo de cap a cap per arribar a palpar la carn real del goig. Llegeixin el poema de Ròmul: "M'importa l'instant d'ara al teu costat, / no el paradís del just que és la memòria"; "molt més que els estudis que et capfiquen, / estima Juliana i sa germana, / la benigna bellesa dels seus pits" (una afirmació que caldria llegir, conseqüències polítiques incloses, vora afirmacions semblants que trobem en els fragments d'Epicur). Així, les notes de Remus, a banda d'afegir un contrapunt irònic, semblen destinats a deslligar de la subjectivitat de son germà tot allò que no li és propi, tota la cultura rebuda, no immediata. Tornem al fet que deia de rebre Vergés dins un pa-

I tanmateix... Llegeixin aquestes declaracions de J.V. Foix: “Vénen també a visitar-me molts poetes joves. Aquesta proliferació de poetes, és pròpia d’un país de llengua minoritària. Com que són llengües que no es coneixen gaire, s’esdevé que quan un noi es posa a estudiar el català, tantost el sap, ja escriu versos. Ja sabeu que a França una noia que acaba el batxillerat us pot escriure un sonet com de Ronsard, perquè l’hi han preparada. Però a aquella noia no se li acut pas d’escriure un llibre de sonets com de Ronsard; no hi pensa més i prou. En canvi, aquí, de seguida que saben escriure correctament o incorrectament el català, ja escriuen versos...” (jo personalment entenc que vol dir que els publiquen; que s’hi volen fer un nom). Fa temps que, cada cop que llegeixo aquestes frases del pastisser de Sarrià, penso en l’afirmació aquella de Joan Perucho segons la qual Vergés és el més europeu dels poetes catalans. Algú capaç d’escriure un sonet com de Ronsard i no pensar-hi més. Un farmacèutic que fa versos ben fets, sovint divertits. Un *amateur* de luxe.

Pot semblar una bajanada. Ara bé: l’escriptor jove no només va aprenent a escriure’s. També pot mirar de fer-se una carrera literària. I llavors, dins

quet col·lectiu, el dels escriptors tortosins. Possiblement no és la casella que li toca. De ben segur, està més a prop de Joan Ferraté, Jordi Cornudella o Salvador Oliva que no pas dels seus veïns. D’una mena de poetes aparentment llibrescos; només aparentment. Trobo.

la situació actual, descobreix que les qualitats que ell s'havia esmerçat a desenvolupar (coneixement del llenguatge, sentit del gust, consciència de la tradició) no són res vora el do de gent, el sentit de l'oportunitat i de l'ensabonada, tot això. Encara més: pot descobrir que, en aquella vocació tossuda, no s'hi guanyarà la vida. Que potser val la pena deixar-ho estar. Que necessita esmerçar el temps (el temps que caldria per documentar-se, per estudiar els grans autors) en rebre un sou. És aleshores que una obra com la de Vergés comença a ser mirada amb uns altres ulls. Potser no resulta tan estrany: al cap i a la fi, tota ella és una obra de maduresa.

Al capdavant, Vergés t'obre una via que potser ningú ha transitat de manera tan coherent i alhora afortunada com ell: la de trobar un altre ofici ("una feina de veritat", com diuen al meu poble), deixar estar el fum i les boires supines de l'anomenat "centre literari" (o sigui, la capital) i anar fent la viu-viu els diumenges a la tarda, els divendres de nit, les matinades, quan sigui i vingui de gust. No ser escriptor, sinó escriure. Sense falses expectatives (en realitat, un premi com aquell Carles Riba de 1981, avui dia, resultaria insòlit). Sense la pretenciositat de descobrir mediterranis. Amb l'única promesa que val la pena seguir: la de deixar, algun dia, una obra sòlida. Contra la qual els escriptors joves es trenquin les dents infructuosament. Perquè, en el fons, jo donaria l'ànima per escriure *L'ombra rogenca de la lloba*.

EXTRAORDINARI HOMENATGE A GERARD VERGÉS

He volgut recuperar l'apunt que vaig publicar al meu bloc personal, Lletres ebrenques (blocs.mesvilaweb.cat/Emigdi) sobre l'extraordinari homenatge que va rebre el poeta Gerard Vergés al teatre-auditori Felip Pedrell Tortosa al setembre de 2008, sota la direcció de Jesús M. Tibau i la biblioteca Marcellí Domingo. Les sensacions d'aquella nit varen ser veritablement immenses.

Encara ressonen els sentits aplaudiments a l'extraordinària figura de Gerard Vergés, anit divendres 26 de setembre en el marc del teatre auditori Felip Pedrell de Tortosa. Encara se'ns van mesclant com en un molí fariner totes les sensacions viscudes en una nit que serà recordada com una de les grans de la literatura ebrenca. Tot va sortir rodó! De la mà de l'escriptor Jesús M. Tibau, arquitecte de l'exquisit ambient literari que es respirava, van anar desfilant les diverses veus que havien d'enlairar tot un mestre de la poesia: Gerard Vergés i Príncep (Tortosa, 1931). I ens arribaren al cor els versos de la boca dels amics Vicent Pellicer (aquell esplèndid ràpsoda de l'EMD Jesús), Tomàs Camacho (aquell vocacional poeta i agent cultural canareu), Lluís Martin

Santos (aquell amant de la poesia tortosí), Josep Igual (aquell poeta i cantautor de Benicarló que no para de fumar) i Xavier Aragó (aquell home not de teatre de Santa Bàrbara); ens va captivar de ple com sempre (per usar un altre verb sinònim) el sentiment expressat pel professor i escriptor ulldeconenc Manel Ollé, així com la destresa en la recitació de la veterana Rosa Sánchez (aquella que amb accent valencià va fer possible la Mostra poètica de 1980); i escoltàrem amb atenció Emili Rosales (aquell novel·lista rapitenc que va guanyar el Sant Jordi el 2004), se'ns presentà humil la veu de la xertolina Paquita Aliern (aquella dona amiga sense la qual la diada de Sant Jordi a les Terres de l'Ebre estaria òrfena), i no va mancar la veu del jove Jordi Andreu (aquella jove promesa de la narrativa ebrenc) ni l'entusiasme de Jaume Llambrich (aquell "calero" que ens brinda excel·lents podcasts poètics amb regust al Mediterrani que banya l'Ametlla de Mar). I hi hagueren unes quantes veus més, les quals foren introduïdes com no podia ser d'altra manera per l'Albert Pujol i la Núria Grau, aquells que permeten que agafi embranzida un petit miracle cultural: l'Associació Artur Bladé de Benissanet i el Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre. Primerament, l'amic *benicarlando* Josep Igual va rebre el premi de narrativa Cristòfor Despuig, que com bé va recordar porta el nom d'un dels grans de la literatura catalana de tots els temps.

Després havien de venir la recitació de poemes i la lectura de textos, amb dos-centes persones lliurades a les excel·lències literàries del moment, que s'entusiasmaren i es posaren en peu davant la presència emocionada del veterà poeta. I encara em poso de carn de gallina amb la simple referència! El cantant prioratí Jesús Fusté (aquell que des de Pradell de la Teixeta homenatja diàriament les nostres lletres) havia d'introduir l'espectacle "Cançons de mandràgora" del músic eslovac Robert Faltus (resident a Móra d'Ebre), que amb el seu català amb accent de Bratislava ens explicà com va portar Vergés al seu país natal i com s'emociona portant-lo arreu de la nostra terra. Tot allò que havia començat amb abraçades i retrobades al vestíbul del teatre, enraonant sobre projectes futurs i col·laboracions (a les Terres de l'Ebre la germanor entre els escriptors i les escriptores és increïblement positiva), va tenir continuació després del virtuós espectacle. Tothom, polítics i escriptors, amants de la bona poesia, tot el públic que ens acompanyà, exterioritzava sense embuts el fet que havia estat una nit màgica, que mereixia veritablement aquest xicotet homenot que als vint anys va fundar la revista *Gèminis* (1952-61) en un període d'extrema foscor per a la nostra llengua. Aquella brillant Generació del 52 (Manel Pérez Bonfill, Zoraida Burgos, Jesús Massip, Gerard Vergés, Ricard Salvat), noms d'or

de les nostres lletres, varen publicar a Gèminis la primera esquila en català en vint anys: en motiu del traspàs del poeta Carles Riba, el pare del qual era tortosí. I Vergés havia de ser guardonat precisament amb el Carles Riba el 1981, després amb el Josep Pla el 1985, gràcies a dos obres extremadament originals *L'ombra rogenca de la lloba* (millor poemari de la literatura catalana dels darrers 25 anys) i *Tretze biografies imperfectes* (en les quals a partir d'un nom, es permet parlar d'allò que li va plaure). I encara ens havia d'oferir tota una obra mestra: la traducció de tots els sonets de Shakespeare a la maltractada llengua del seu admirat Ausiàs March: aquell poeta medieval de Gandia, que era definit al segle xv com a home de nació catalana. Durant el dia d'ahir també es va emetre el programa radiofònic *Lletres Ebrenques* a Antena Caro Roquetes, que podeu escoltar a través del web www.antenacar.com (us el recomano a tots), així com podeu mirar el següent vídeo http://antenacar.cat/videos/lletres_26-09-08_gerard_verges.html que inclou l'entrevista que vaig tenir l'honor de realitzar-li, en la qual ens va donar tota una lliçó de literatura. Personalment em va tocar recitar una vuitantena de versos de l'esmentat poemari en què Ròmul i Rem van dissertar sobre la vida, i em vaig sentir com a peix dintre l'aigua honorant el màxim baluard de les lletres ebrenques actuals. La gent de la cultura ebrenca estava feliç, ens havíem aplegat per fer una cosa gran: enlairar un home

menut d'estatura però amb un gran talent i un gran amor a la nostra llengua i a la literatura universal. Llargà vida a l'obra poètica de Gerard Vergés i Príncep!

Emigdi SUBIRATS

GERARD VERGÉS,
ANALISTA DE L'ÀNIMA

POESIA AL VOLTANT
D'UNA POESIA

POETES AL VOLTANT
D'UN POETA

La procedència de la majoria dels textos que se guixen provenen d'una plaquette per a l'acte d'homenatge a Gerard Vergés Príncep, als seus 70 anys, realitzat per la Tertúlia Poètica Mediona 15, el del dia 7 de juliol de 2001, a Villa Carmen, d'Alcanar.

Vam comptar, amb posterioritat, amb els textos de Tere Izquierdo i Montse Castellà sobre la revista Geminis i els de Maria-Josep Margalef Sagristà, amb el títol "Eclecticisme i modernitat. Una aproximació a la poesia de Vergés". Estos textos han estat publicats al volum *La poesia de Gerard Vergés. De cop comprenc que l'home és la memòria*. Volum a cura de Ramón García Mateos, editat el 2009 per la URV i l'Ajuntament de Cambrils.

PRESENTACIÓ

Quan l'octubre de 1999, a la baixada de la Mare de Déu del Remei, vam coincidir Xavier Ulldemolins i jo, ell, que sap de la meua dedicació a la poesia, em va suggerir que portéssim a la Vaqueria, de Tarragona, Gerard Vergés. Vaig plantejar la proposta a la Tertúlia de Poesia Mediona 15 i va semblar molt bé. Em vaig posar en contacte ràpidament amb Gerard Vergés, que em va atendre en tot moment amb l'amabilitat que el caracteritza, i el resultat va ser l'entranyable recital poètic que es va dur a terme el 27 de novembre de 1999. Després vam anar a sopar a la zona del Port de Tarragona, va ser un sopar agradable, que va generar la idea d'una trobada posterior al voltant d'una paella i a l'entorn del poeta i la poesia.

Manel Ollé em va incitar en els nostres successius encontres a homenatjar Gerard Vergés.

Com es podia fer un homenatge que no fos grandiloqüent i, possiblement, feridor? Hi havia un impuls al que calia donar forma. La gestació d'aquest projecte ha estat bastant natural. Aprofitar l'àgape proposat per fer entrega del projecte d'un futur llibre, aquest llibre aplegaria l'antologia que el propi autor realitzà per al recital del 27 de novembre de 1999, i afegir els poemes que havíem elabo-

rat alguns membres de la Tertúlia al voltant de la poesia i la persona de Gerard Vergés.

En tot moment, el nostre propòsit ha estat obert a altres col·laboracions de persones no vinculades a la Tertúlia. El dia de la manifestació contra el PHN, a Tortosa, em trobo casualment amb Jesús Massip, íntim amic del poeta, i Xavier Garcia, periodista, escriptor i gran admirador de Vergés. En aquest encontre els explico el projecte, ambdós estan encantats amb la idea i ens ofereixen la seua col·laboració.

Volia també un ingredient més, la participació d'altres persones de parla catalana, amb lligams culturals amb aquest territori. Immediatament vaig pensar en Josep Manuel San Abdon i Josep Igual, de Benicarló. Li vaig proposar al primer la lectura de l'obra de Vergés, i el resultat el podreu copsar en el seu text, "Una lectura de la poesia de Gerard Vergés". Josep Igual ens ha acompanyat, també, amb la seua poesia.

Aquest és un llibre de celebració de la poesia de Gerard Vergés. Perquè creiem que és de ben nascuts l'agraïment del goig que ens proporcionen els altres. I perquè els reconeixements íntims són tan vàlids o més que els més sorollosos.

Finalment la data concretada ha estat el 7 de juliol i el lloc escollit la Villa Carmen, d'Alcanar, una villa noucentista restaurada.

En Gerard Vergés convergeixen l'analista químic i l'analista de l'ànima. S'exemplifica d'aquesta manera la felicitat comunitària de ciències i lletres.

Són moltes les persones que lliguen o escriuen les quals, amb molt de gust, participarien de l'esperit d'aquest homenatge. Aquest llibre replega una àmplia gamma de poemes, muses, paisatges, membrances...

Àngela BUJ ALFARA i Tomàs CAMACHO MOLINA
Alcanar, 20 de juny de 2001

UNA LECTURA DE LA POESIA DE GERARD VERGÉS

El poeta i els escriptors

Són molts els escriptors que habiten els versos de Gerard Vergés, alguns versos dels quals són manlevats textualment en el llibre *L'ombra rogenca de la lloba*. El primer vers conegut del poeta de Tortosa és “*Jo sóc aquell que em dic Ròmul, romà*”, clara referència al decasíl·lab del poeta de Gandia: “*Jo sóc aquell que em dic Ausiàs March*”. L'alter ego del poeta, Remus, en la primera cita diu: “*No és casual que el poeta comenci amb aquesta cita, donada la fascinació que l'enorme poeta de Gandia sempre exercí sobre Ròmul*”.

Al mateix llibre l'autor manlleua un altre vers d'Ausiàs March: “*Jo em record bé del temps tan delitós*”, i Remus aclara: “*No diré res de nou si afirmo que tot el llarg poema, i gairebé tota l'obra de March, tenen per leiv-motiv el temps passat, inevitablement embellit en el record*”. El record, la memòria del temps passat, com veurem més avant, és un dels temes primordials de la poesia de Gerard Vergés, sobretot en el llibre *Long play per a una ànima trista*.

L'enorme poeta de Gandia és també present al llibre *Long play...* en el poema “*Havent llegit els cants d'amor del cavaller Ausiàs March*”, en el qual

es parodia el seu estil i es converteix en un homenatge al poeta valencià. Al mateix llibre hi ha el poema “Antologia dels poetes més estimats” on Gerard Vergés repassa tots els poetes que ell més admira i dedica un espai a Ausiàs March “*que conec pam a pam, com el cos dolç/ d’una dona estimada llargament*”. El títol del tercer llibre de poesia de l’autor *Lliri entre cards* és una altra mostra febaent de la seua admiració cap a Ausiàs March.

L’altre gran autor admirat per Gerard Vergés és Shakespeare, als versos 23 i 146 de *L’ombra...* en ret homenatge. A l’esmentat poema “Antologia dels poemes més estimats” manifesta la fascinació que desperta en ell l’autor de *Hamlet*: “*Tant l’he llegit i en tantes circumstàncies/ que, de tots els meus llibres, només Shakespeare/ està tan esllomat com un esclau.*” I el poema “When in the chronicle of wasted time” del llibre *Lliri...*, està dedicat “*A Shakespeare, el més gran.*”

Tornant al poema “Antologia dels poetes més estimats” trobem d’altres escriptors admirats pel nostre poeta. En primer lloc Carles Riba i Pere Quart “*que els tinc a una fornícula de l’ànima/ sempre amb un pom fidel de flors boscanes.*” També hi ha un lloc per al rector de Vallfogona, “que l’ànima afligida consolava”, de qui pren el vers 182 de *L’ombra...* i on Remus comenta que “*Al nostre Barroc hi ha un astre que lluu indiscutible: Vicenç Garcia, rector de Vallfogona.*” Al llibre *Lliri...* se li dedica el poema_

“Noia pentinant-se a la platja”. Seguint amb la lectura del poema apareix Vicent Andrés Estellés, “*un riu d’imatges fulgurants*”, la petjada del poeta de Burjassot es fa palesa en els poemes del poeta de Tortosa que fan referència a la memòria, com ara “Parlo d’un riu mític i remorós”. I a *Lòmbra...* qualifica de “*portentosos*” els seus llibres *Les acaballes de Catul*, *Horacianes* i *Ora marítima*. Al poema hi ha un lloc també per a Vicente Aleixandre, Pablo Neruda i Federico García Lorca, dels quals declara que “*si escric versos,/ les arrels del meu vers en ells s’arrelen*”. A Aleixandre també hi fa referència al vers 39 de *Lòmbra...*, i a Neruda el rememora al vers 261 del mateix poemari.

Per a Dante i Petrarca també hi ha un record en aquest poema, però no és l’única presència en la poesia de Gerard Vergés. Dante apareix a *Lòmbra...* en dues ocasions, els versos 35, 264 i 287 es deuen a la inspiració del gran poeta italià. Petrarca hi és també present com a patrimoni de la humanitat al poema “*Invasió dels E.T.*”, del llibre *Long play...* i a *Lliri...*, se li dedica el poema “*Se’l dolce sguardo di costei m’ancide*”, traducció del sonet CL.

Juntament amb Shakespeare, l’altre poeta anglès pel qui declara que exerceix sobre ell una gran fascinació és Eliot, que deixarà els versos 127 i 171 al poeta a *Lòmbra...*. Altres veus són reclamades per l’amor del poeta en aquest mateix poema: Kavafis, Rimbaud, Verlaine, Hölderlin, Rilke, Sandburg, Allan Poe i Gabriel Ferrater.

Però encara n'hi ha més a *Lòmbra...*, a banda dels ja esmentats, són manlevats versos de: Virgili, J. Brossa, J.V. Foix, Keats, F. Villon, Píndar, J. Prevert. A més hi ha referències a La Fontaine, Espriu, Homer i Joyce. Alguns d'aquests escriptors reapareixeran en llibres posteriors, on a més trobarem d'altres noms: W. Faulkner, Llorenç Vilallonga, Ovidi, M. Martí Pol, Catul, Góngora, Ray Bradbury, Cerverí de Girona i García Márquez. Tot això ens porta a l'últim vers del ja repetidament esmentat poema "Antologia dels poetes més estimats", *De tot el que hem llegit, n'hem fet substància*, perquè com ha escrit Pere Rovira: "escriure és, entre altres coses, una conseqüència d'haver llegit, i, inevitablement, una manera de llegir. Una operació que no permet distraccions, en la qual la veu de l'autor no està sola: tant si ho vol com si no, porta dintre altres veus literàries, i d'elles depèn la seva singularitat."¹

El paisatge i la memòria

El paisatge de les terres de l'Ebre té una importància cabdal en la poesia de Gerard Vergés; ja als primers versos de *Lòmbra...* hi ha una clara referència a aquest paisatge que constitueix l'entorn on s'ha desenvolupat la vida del poeta: "aquell riu ample, amb tarongers florits, / i, més amunt, la terra roja

1. Pere ROVIRA (2001). "Els espills d'Enric Sòria." *Avui*. 12-IV-2001.

i dura/ d'oliveres i vinya, el cel d'estiu/ com la fulla esmolada d'una espasa."

Al mateix llibre, escrit l'any 1982, trobem un text d'una enorme actualitat en el moment d'escriure aquestes línies; Sant Mael va arribar a Tarragona, vers el 1260 i a prop del barri de Torreforta, se li aparegué la vident Cornufícia, que *"li va dir que Tarragona havia de ser la capital del petroli. I que, amb els segles, seria tan gran com Roma. I que, si feia falta aigua per a les indústries, que molt a prop hi havia un gran riu, l'Ebre. I que els pobladors del riu, des de més amunt de l'assut del delta, eren gent dòcil i que, de bon grat, deixarien que els seus camps es tornessin erms i salitrosos i que les seves ciutats s'omplissin de rates."*

I estretament unida el paisatge apareix la memòria en els poemes de la primera part del llibre *Long play...*, on el poeta recrea la seua infantesa i on de vegades es fa palesa la petjada del poeta V. Andrés Estellés. Al primer poema, "Explicació inicial", declara el poeta que escriu *"sense nostàlgia"*, sobre un temps que va ser *"bell i feliç"*, ja que *"el mot Nostàlgia/ en puritat vol dir tornar al dolor"*. Alguns dels poemes ens presenten, en efecte, el món de la infantesa com el paradís perdut, amb la presència d'un món mitificat en el record com el paisatge del riu Ebre amb la presència de molts elements ja desapareguts com al poema "Parlo d'un riu mític i remorós", o el record dels olors que configuraren el seu univers infantil, amb la presència

una vegada més del riu en “Poema que tracta de distintes varietats d’olors”. Però malgrat l’explicació inicial, el dolor hi és present en algun d’aquests poemes perquè recordar el que hem perdut sempre és dolorós, així com el mateix record del dolor, al breu “Guerra civil” és ben explícit al tercer vers “*I el terror era immens, immens, immens*”, o a “Catedral” on descobreix la presència de la mort, “*Les campanes tocaven a difunt*”, o a “El vell rellotge de casa dels avis” on la “*cambrà trista*” del menjador de la casa dels avis, contrasta amb el món lliure dels estius en contacte amb la natura. I és que al record, res del que és humà li és aliè, la memòria és una de les característiques que configura el ser humà, tal com reconeix el poeta en aquest vers del poema “Fràgil com un vidre és la memòria”: “*De cop comprenc que l’home és la memòria*”.

Humor-ironia

Un dels trets que trobem en molts dels poemes de Gerard Vergés és l’humor, que aconsegueix mitjançant el recurs de la ironia, ell mateix s’autoproclama com a irònic en el segon vers del llibre *L’ombra...: “de gest cansat i irònic”*, el mateix recurs d’aquest llibre de desdoblar-se en dos personatges, Ròmul i Remus, en què el segon escriu notes explicatives a la poesia del primer, és una primera mostra d’aquest ús de la ironia.

Són als altres dos llibres que aquest recurs literari es manifesta de forma concreta seguint el

següent mètode; el poema es desenvolupa al voltant d'un determinat tema, i acostuma a acabar amb un vers solt que actua com a sorpresa final, del contrast surt l'humor. En el llibre *Long play...*, el poema "Fets que succeïren el 1931", refereix els esdeveniments més importants que tingueren lloc al llarg d'aquell any i acaba amb el vers: "*Per cert, l'any 31 vaig nàixer jo*". En "Escrit a la taula del meu laboratori", l'autor ironitza sobre el seu ofici, després de contemplar la sang preparada per a fer anàlitiques dins de tubs d'assaigs, escriu: "*Heu cregut mai en faules de vampirs?*". El futur de la terra és motiu d'ironia al poema "En una galàxia perduda, en un petit planeta", estem a l'any 30.000 de l'era de Saturn, un mestre explica als alumnes com era el món dels nostres dies, el mestre anuncia als alumnes que un dia els durà a veure uns arbres que fan flor, i que es diuen limoneres i que la flor és petita i perfumada, i l'alumne exclama: "*I això la veritat, jo no m'ho crec*", el poema és al mateix temps una denúncia sobre el futur al que es pot veure abocada la terra. D'aquest llibre podríem destacar, així mateix, el poema "Mitològica", on se'ns explica el naixement de Venus a partir de la castració d'Urà, Júpiter des de l'Olimp exclama: "*—Una femella més i un mascle menys*".

En el llibre *Lliri...* podem trobar diversos exemples del mateix estil. En el poema "Brucella melitensis", la marquesa de Morella agafa les febres de Malta, tot fa suposar que es obra del dimoni, el

marquès pelegrina a Roma i el bisbe de Tortosa ordena misses, “*Però som a l’any mil. Mai no sabràs/ que la culpa no fou de Satanàs, / sinó d’un tendre i exquisit formatge.*” En “La dona lletja” hi fa un retrat d’una dona lletja que pel caràcter corrosiu ens recorda la poesia de Quevedo. En “Sonet cibernètic” el poeta ironitza sobre la falta de sentit d’una poesia feta per ordinador. En “Barroc venecià” el poeta ens presenta una visió exquisida de Venècia que de cop es veu malmesa per l’arribada dels turistes: “*Les aigües del Canal es posen tristes. /S’omple el cor d’una amable solitud./ (La porta s’obre i entren els turistes.)*”

L’amor

A la segona part del llibre *Long play...* apareixen tot un seguit de poemes que tenen l’amor com a tema principal; aquest apartat comença amb una cita de Lawrence Durrell: “—*Amb una dona només es poden fer tres coses –va dir Clea, un dia—. Pots estimar-la, pots sofrir per ella o la pots convertir en literatura.*” El poeta opta majoritàriament per l’última opció, fer literatura sobre l’amor, ja el primer poema de la sèrie “Havent llegit els *cants d’amor* del cavaller Ausiàs March”, és un homenatge al poeta de Gandia, un cant a la seua manera de cantar a l’amor. Al poema “Molt retòricament un poeta plora el desamor de la seua aimia”, el poeta parodia el estil de la poesia amorosa romàntica amb un to que la converteix en un exercici d’ironia, recurs

que també utilitza en “Desig i passió de Palmira”. També un exercici merament literari realitza al poema “Suggestit per títols diversos que em vénen a la ment”.

Poemes de les mateixes característiques trobem a *Lliri...*; al poema “Peripècies dels amants” el poeta escriu una mena de divertiment amorós amb un irònic i simpàtic vers final. Als sonets “No lover ever found a cure for love” i “Nom entre els noms, dona entre les dones” el poeta s’adreça a la seua estimada amb una visió de l’amor un punt idealitzada, amb un exercici literari purament retòric.

Tot i això i tornant al llibre *Long play...* trobem un altre tipus de poema amorós, escrit més des del sentiment, com els records de l’amor dels poemes “Maig d’amor”, on el poeta presenta l’amor com un dels valors més importants: “*Res no val tant com un instant d’amor*”, o el bellíssim “Terra de malenconia”. També recorda un amor passat a “Simfonia número 10. Adagio”, però aquesta vegada amb una mena d’exaltació interior, recordant amb força l’alegria d’aquells temps passats: “*Eren dies de festa. Com un càntic*”. Però on expressa més explícitament la relació amor-poesia és al poema “Memory and desire”, on el poeta manifesta la seua preferència per estimar abans que escriure un poema sobre el amor: “*Voler fixar l’amor en un poema/ (...) / és cosa detestable. Prefereixo prendre’t per la cintura, i, caminar, /(...) / i estimar-te.*” Encara que la poesia pot ser motiu per a ser estimat, com expressa

el poeta en els darrers versos del poema “Torneig d’amor” del llibre *Lliri...* “*Jo et llegeixo els meus versos, i tu calles, / però em mires i – còmplice – somrius. / Quan el sonet acaba, véns i em beses.*”

Josep Manuel SAN ABDON

ALGUNES DADES BIOBIBLIOGRÀFIQUES

Gerard Vergés, Tortosa (Baix Ebre) 1931. Doctor en farmàcia. Analista clínic. Poeta. En la seva joventut escriu coses disperses i funda, a la seva ciutat de naixença, la revista literària «Gèminis» (1953-1961). Irònic i tímid, clàssic i barroc, tendre i escèptic. Després d'un llarg silenci, Gerard Vergés apareix tardanament, però amb força, al panorama de les lletres catalanes. Premi Carles Riba el 1981 amb *Lòmbra rogenca de la lloba* (1982), ha publicat també *El pintor tortosí Antoni Casanova* (1983), *Tretze biografies imperfectes* (1986), que va ser Premi Josep Pla 1985, *Long play per a una ànima trista* (1986), *Lliri entre cards* (1988), en col·laboració amb altres autors va escriure: *Barques i fogons de Vinaròs a Calafell* (1990). *Eros i art* (1991), que va ser premi Josep Vallverdú 1990, *Tots els sonets de Shakespeare* (1994).

Gerard Vergés es declara devot d'Ausiàs March i de Shakespeare, i, a imitació del seu mentor el poeta Pere Quart, diu professar, per damunt de totes les coses, «l'amor apassionat i desolat de la bellesa».

A *Tretze biografies imperfectes*, aquest sentit de la bellesa –i de la ironia– també hi és present. És un llibre d'una amena lectura i d'una divertida erudició. Perquè la literatura no ha de ser neces-

sàriament avorrida i pesant. I potser, aquesta, és una nova manera de biografiar, tan lluny de qualsevol convencionalisme com de qualsevol recepta. L'autor ens ha confessat que se sentiria molt feliç si *Tretze biografies imperfectes* fos capaç de salvar algú del tedi o de la soledat.

QUI SÓC I PER QUÈ ESCRIC

Primera pregunta: qui sóc realment? I qui aparento ser? I què pensen de mi els altres? *Nosce te ipsum* –coneix-te– aconsellaven els clàssics. Aventura terrible aquesta de mirar-se al fons de l'espill. Perquè, havent-ho fet, ¿qui serà tan insensat de veure's bell com l'arcàngel Gabriel i lliures de plom les ales? No ens enganyem. Les biografies –I no diguem les autobiografies– sempre solen ser apologetiques, però falaces. Escrivia Stefan Zweig que dels set vels que cobreixen lo personalitat de cada home, el setè ni un mateix gosa descelar-lo. Això no obstant, hi ha personatges –Amiel, per exemple– que ho han intentat. Enri-Frederic Amiel (1821-1881), professor d'Estètica i de Filosofia a la universitat de Ginebra, va escriure durant trenta anys 17.000 planes d'un diari íntim. Inútil intent, pur masoquisme, estèril fugida de la realitat. Pascal era hostil al jo.

Qui sóc? Què vol dir Gerard Vergés? He sentit a dir que en alemany Gerard significa home bo i virtuós. I Vergés? Evidentment Vergés no prové de vergers, de jardins, sinó també del germànic Berg, muntanya. (No he consultat, us sóc sincer, Joan

Coromines). Sóc, per tal de resumir, un home de la Catalunya més meridional, que viu feliçment al camp entre tarongers i pins i oliveres. Virgili, aquell delicat poeta de *Les Bucòliques*, no em fa cap enveja. En tot cas, recordo entre les ruïnes de Pompeia, aquell hortet tancat on l'amo conreava pruneres i presseguers i solcs de faves i de pèsols i vi per a casa. El meu paisatge és un riu fèrtil –l'Ebre– i, al fons, un teló de muntanyes esfumades i blaves –el mont Caro– com una postal plàcida.

He tingut set fills, collecciono denaris romans (no diré el número) i acumulo llibres (aquests innombrables, però no tants com voldria). Estimo molt la vida i estimo molt la meua llengua. Precisaré sobre aquest tema que no sóc filòleg ni gramàtic i que em sento incapaç de distingir entre metàfora, metonímia i sinècdoque, entre acusatiu i ablatiu, entre pronoms forts i febles. Però els mots em fascinen i penso que la poesia és la plenitud de la paraula. «Les paraules per a mi –escrivia el portuguès Fernando Pessoa– són cossos tocables, sirenes visibles, sensualitats corpòries».

Ni massa bons ni massa dolents, he escrit alguns llibres. De la gent de ploma em plauen i em confor-

ten, sobre tots, Shakespeare, Ovidi i Ausiàs March. Dels moderns, l'Estellés i Eliot i Kavafis. Personalment, em costa escriure i peco de perfeccionista (la qual cosa no significa ineludiblement arribar a la perfecció). Tot i així (desconfio d'aquells que en un tres i no res confegeixen un recull de poemes o un llibret de contes. I no diguem una novella. Sóc de l'opinió, com asseverava Flaubert, que «els llibres no es fan com les criatures, sinó com les piràmides, com un projecte premeditat i apilant blocs de pedra, els uns sobre els altres, a força de ronyons, de temps i de suor.

Extret de *Gerard Vergés. Escriptor del mes. Març 1997*. Ed. Institució de les Lletres Catalanes.

POESIA AL VOLTANT D'UNA POESIA.
POETES AL VOLTANT D'UN POETA.

PETIT PERFIL

*Que lloar no siga ofendre
ni posar sobre el taiüt de flors la corona.
Que lloar siga desitjar
llarga vida.
Que lloar siga agrair
els fruits saborosos
d'una llarga vida.
Impuls, solatge, petja
d'una subtil estima.*
A. PÒCRIF

La paleta de les teues paraules
té una elevació que ens enlaira,
té la flaire de la saviesa.
L'home gran és humil,
està lluny de la juvenil supèrbia.
La paleta de les teues paraules
té el regust de l'experiència.
El pinzell de la teua llengua
es banya en tonalitats clàssiques,
rogenques, com l'ombra
de la lloba que alletà els nostres orígens,
una mar que era llac,
superfície com d'oli d'oliva,
una mar solcada
per naus de closca de nou briagues.

Navegants que cercaven el llorer,
el plat senzill dels fruits de la llum,
la llum daurada.
Saps sagnar un vers,
transferir amb suor, sense traïr,
el llenç de la més magna de les veus.
Saps beure la llum dels colors i de les formes,
sibarita de l'art,
gourmet de la història,
somialier dels aires antics,
amant del teu país, de la teua llengua.
En tu, Tortosa viu,
en tu, habita un riu mític i remorós
que viurà més enllà –bressolat entre els teus versos–
dels cervells extasiats que el volen dessecar.

Tomàs CAMACHO MOLINA
Alcanar, 18 d'octubre de 2000

CUENTO

Una sábana desciende hacia el mar
por los múltiples brazos de un gigante
de su pueblo el penúltimo habitante
nacido en un indómito lugar.

Un político avanza hacia el bazar
para encontrar el mítico guisante
pero el cáñamo elude al aspirante
y el sátrapa sonríe junto al mar.

Un astrónomo estudia la manera
de coger el ingrátido elemento
y llegar al núcleo de la esfera.

Un púlpito celebra el esperpento
de la irreal búsqueda en la frontera
sobre el huérfano mar en movimiento.

Teresa DOMINGO CATALÀ

LONG-PLAY PER A UNA ÀNIMA TRISTA

I

Jo també sóc aquell que va néixer
a la vora del riu. Somnis de ribera.
I en el meu record roman la por
de l'aigua fosca i el mirall del cel
mentre camina, com un caiman,
lent, fangós, un reclosat déu iber
que s'enduia les tardes per les espirals
d'on surten sempre els malsons.

M'estimo més els rius riallers
que comencen el camí de les cançons
que no pas els cabalosos de saviesa
que pasten de ruïnes la memòria.

II

El meu nom també és apàtrida,
infidel al disseny de les odes:
la lentitud de les fosques estirps,
l'arrel de la rama sense somnis,
el deturat cansament dels llaüts
—*balenes fòssils del fangar*—
el pergamí de la terra adusta
que no admet cap altra escriptura
que no sigui un silenci d'esforços.

No sento el bull patriòtic que exonera la mirada.
Recordo els homes i les bèsties ombrívols;
un romanticisme d'espallles mullades
i molta feina i poc amor: mala vida.

III

Però jo era un nen i m'embadocava
sota l'ombra perfumada de la figuera,
entre els tamarius que guspiregen de verd en el blau,
al recer circular de les sintonies,
robat pel sàndal de la imaginària mitologia,
feta d'espases i núvies, d'estels i castells,
de germanor i camins llunyans i boscosos
que duïen a terres de laberints i compliments.

Una reserva clandestina d'heroisme
per fugir d'allò que mai no vols que arribi,
perquè abans de començar acaben en no-res
els amors que aixeca la fantasia.

IV

Sóc també pastat d'argila rogenca,
dels núvols pelegrins cap a l'immens,
dels camins que s'endevinen entre la boira,
d'un roser de carrers i tardes pentinades
per noieta polides i falciots d'acer,
dels turons, dels amagatalls i els arbres,
de la razzia dels amics per les hortes i els sembrats
que donaven els fruits, el sol i l'aventura.

Potser vaig deixar enrere un tresor enterrat,
però m'agrada pensar que, rere les desaparicions,
sempre arriba un cometa en la foscor
que insinua la glòria del que cal fer,
encara que s'ignori.

Alfredo GAVÍN AGUSTÍ

LA CASA COMPARTIDA

Hay un rincón ameno,
que no está lejos,
donde los hombres,
las hojas de la parra,
conversan.

Es un espacio amable,
poco a poco construido,
como lluvia lenta que canta sobre el campo.
Un ámbito hecho de días
y grandes trabajos,
lleno de libros y piedras elegidas.

Campa allí el respeto
hacia los que habitan y habitaron
(porque nada más que eso es la cultura).

Allí es contemplar y asir
intensamente las cosas
y, con cuidado, ponerles nombre.
Juntarlas, trabarlas,
cariñosamente acariciar su urdimbre
con alegría.

Y saborear otros nombres que ya resuenan
y que otros nos regalan
como vino denso que se abre.
Y sentir una brisa que allí corre
de otros corazones procedente.

Allí, bajo la vieja parra de brillos generosa,
en la mesa se charla
y encendido se mantiene el fuego.

Y seguimos atesorando nombres
y horas y sabiduría,
agradecidos de esta oportunidad corta,
de ser pequeños miembros más ante la mesa.
Felices de lo que otros nos dan, nos han dado
y de lo que nosotros añadimos.
Felices de comer y escuchar
y de mirar con ojos bien abiertos.
Felices del sol y de respirarlo.
Felices de estar, aquí, vivos
conversando.

José Antonio GÓMEZ RODRÍGUEZ

DOS FICCIONES

Per a Gerard Vergés, il miglior fabbro

El poema

El poema
aunque breve
será eterno
porque es vida
porque es nada
música que nace
palabras que andan.

Por qué escribimos

Por traernos las cosas
y llevarnos la vida con nosotros.

Por que las palabras saben
de nosotros más que nosotros mismos.

Por cultivar nuestro huerto
con Eliot y con Virgilio.

Por planear el crimen más perfecto
y en silencio.

Por ser los amanuenses
de nuestra propia derrota.

Por probar aquella granada
que nunca probamos.

Por salvar, del incendio, el fuego
(y el último suspiro de Ana Bolena).

Manuel RIVERA MORAL

NO CONEIXIA EL MAR

Potser no ho hauria de dir,
però jo no coneixia el mar.
Aquesta terra, filla de la lloba
i del taronger, endolcida per la pluja
i la sal extenses, me l'ha mostrat.
Jo vinc d'on els homes
no coneixen l'olivera,
d'on no se sap res de la humitat
tèbia ni dels fruits generosos,
res de la càlida mirada de la figuera.
Ho he de dir. Jo no coneixia el mar.
Vinc d'una altra terra, sí.
Però aquesta també és meva.
Perquè sé que el mar
no oblida els rius on neix.

Juan GONZÁLEZ SOTO

SUSAN SIDURI

Aquí estoy, en un mar, bebiendo sal,
colgado de una rama de este tejo,
en medio, incomprensible, del océano.
Como otras tantas noches, la tristeza
templa un canto de filo de navajas.

Pero no hay ya cicatrices ni heridas
abiertas o crecientes, ni disparos
sin sospecha, ni homicidas ni víctimas.
Tan sólo el borde de un acantilado
donde a tiro se ponen las cigüeñas.

Van llegando lesas, muy lentamente,
desplumadas, del campo del honor.
Y ese azul de las escarchas, que sólo
ellas barruntan, las guía en la niebla:
ojo gris que sin ser notado escala.

Ahí van, el brazo armado del rezo
–campanarios de fabulado dios–
con los versos calzados de la cruz,
la fuerte semilla de las fronteras
y el recato en la mimesis hallado.

Aquí estoy, en un mar, bebiendo sal.
Insecto soy y soy manzana. Espero
al dios de los quirópteros de guardia
en esta rada a finales de marzo,
sin barcas, ni el sucio Onán, sin bañistas.

Yo fui el impío, el que abrió la cabeza
con piedra gigantesca de su hermano,
quien separó tu flor, Susan, en público,
con la lengua de ciervo malherido
en cabaret de nidos y espadañas.

Por eso mi cuerpo pende colgado
de un tejo y espera explotar muy pronto,
cuando cierren su pico las cigüeñas
y callen mi espasmo en la fortaleza,
en cada rincón de cada muralla.

Por eso mi cuerpo no fue prohibido
por truhanes ni rateros, las mentes
telescópicas que acobardan, fatuas,
al redactor de la materia exacta,
al autor de paraísos morales.

Aquí estoy, Susan, en un mar, a sal
y canto, treinta monedas de exordio,
la discreta alucinación del hierro,
el esplendor que produce el ocaso,
incomprensible, en medio del océano.

Juan Carlos ELIJAS

A GERARD VERGÉS

Grans fites ens portes, tu; dels pescadors amic,
Entre marisc, bacallà i escamarlans: Lliris.
Romans s'endinsen a la teva ploma gegant.
Arrossars verds intercanvien colors venecians,
Ròmul i Remus passegen catifes pel
Delta, on les riberenques verges hi dormen.

Vigilants. Els llaguts a la vora de l'Ebre
Esperant les llisses, anguiles, orades, pops,
Raps, llops, barbs. Negres margarides incendien
Grans bruixots de mar, tornant a Malta l'illa.
És Divendres Sant, escoltant cants gregorians
Sou bo i virtuós a la muntanya, ja!

Toñy VILÀ ESBERT
Tarragona, febrer 2001

T'HE ESTIMAT EN SILENCI, T'ESTIMO

Les muntanyes no tenen recer,
ni la mar el nitrat del mirall
on hi guardaria el teu bes.

T'he estimat en el silenci fosc,
en la fressa d'antics rius, t'he estimat.

Sota la lluna d'un cel d'estiu,
rere les aigües de pètals blancs,
a l'empara dels udols dels vents
de les muntanyes sense recer,
t'he estimat, sempre t'estimaré.

Sebastià POY ALEGRET

MEMORATIVES

A Gerard Vergés commemorant
la vida, avui que el felicitem
condecorat.

Vivíem d'esme,
defalcàvem dels dies
festes i llunes.
Ventaven les campanes
i ens sabíem a casa.

Després la llarga
travessia dels somnis
urbans i jóvens,
cantelluts com un ròcol,
introvertits i fràgils.

Fent bona lletra
omplíem galerades,
versos inermes,
saberuts i enigmàtics,
i entràvem a la història.

Després la vida
retallant-mos les ales
consolidant-mos...
Si mirem endarrere
tornaríem a fer-ho.

Jesús MASSIP FONOLLOSA

SOTA UN GARROFER

A Gerard Vergés, en homenatge

on els ullals del montsià ameren cavallons
de dignitat. un diumenge d'abril, a l'hora
mandrosa d'una humil sobretaula. la veu vigorosa
i propera, escalfada per uns ditets de porto,
deia en machado i, en acabant, el brull fresc
dels mots d'en vergés, l'apotecari tortosí
que se les heu amb el pirata d'en shakespeare.
de vegades, una llenca d'eternitat detura
en agredolç les ànimes sota l'ombra prima
d'un garrofer, on la dignitat erissa cavallons
de fang ressec mentre espera l'aigua i la llavor.

Josep IGUAL FEBRER

COMO UN RÍO

*Als meus amants aquàtics naturals
de la infància, l'Ebre i el Francolí, que
descansen al mar mare del Mediterrani.
A ells i a vosaltres que els protegiu i estimeu.*

Yo hablo de un río
entre cañaverales,
domesticado.
Al punto de la creación
y la denuncia.

Soy el ama. Tiro del carro,
disparo pronto
tras el objetivo.

Vamos, adelante, la idea,
la llevo, moldeo y echo mi ojo,
mi punto de vista,
filosofía –ética para amar–
de mi juventud.

Retrato la ciudad
de afuera, extramuros,
eterna tras la cirugía estética
y la química, sus campos,
huertos, acequias.

Hablo del rebaño
de cabras, césped artificial
en conserva
del amado río con sus patos,
sus peces y sus panes.

Imagen sin palabras,
no quedan,
se fueron las articulaciones
a saltos de trucha,
chapoteos aproximados

hacia atrás siguiendo
al cangrejo de río pistolero,
invasor, grande, cabezón.

Huyeron
los esqueletos del natural,
envase de plástico al vacío.

Magda GUILLÉN

[EMBRIAGADO DE PÁNICO TERRESTRE...]

*El poeta Gerard Vergés me hace entrega
de una antigua y hermosísima edición
de los poemas de Juan Boscán*

Embriagado de pánico terrestre, ángel y tierra, mirada que descubre el socavón invernal de los delirios, en esta tarde de invierno y mar —frente a la mar de Eneas: con el recuerdo tibio de Dido y sus muslos de miel y zafarí—,

en esta tarde, con sabor a brea y calafate, recibo los versos que me entregas, como un don que arriba desde lejos, siglos y siglos esperando este instante, los versos que hibernaron guardando vida y aliento entre las sílabas para que yo los reciba entre mis manos,

versos que llegan desde más allá de las horas y tus manos, poemas, no, ya no, brasas que niegan la ceniza, ascuas para calentar el frío insolente de mi alma, pavesas que iluminan la memoria:

Granada —galope de caballo—, Navagero y Venecia y un paseo transformado en leyenda por los jardines nazaríes de la Alhambra, ah, el agua en dormidos surtidores, arrayanes por los senderos ocultos del Generalife,

y el capitán Garcilaso de la Vega camino del destierro, camino de Nápoles, ahora detenido en Avignon —en donde están del fuego las cenizas—, octubre de 1534, escribiendo endecasílabos desnudos a aquel que fue de la amistad ejemplo,

ay, favilas que alumbran los oscuros callejones del recuerdo, un recuerdo que es letra y pergamino, papel y sílabas de nieve: imposible recordar lo que destruye el aura dolorosa de la vida, sólo regresan vivas las palabras, nada más, tan sólo las palabras donde se oculta el corazón del tiempo,

el tiempo y la vida en las páginas de un libro, en esta tarde en que llueve también y un niño corre en Barcelona por las atarazanas, en esta tarde cuando resuenan los endecasílabos con eco de Petrarca y sangre de Ausias March entre sus sílabas,

oh, March, el viejo e inacabable Ausias March vuelve de nuevo, sí, Gerard, maestro, vuelve de nuevo y vibran sus palabras cual el sistro panida ante el sagrado templo, March en la memoria, tus palabras también en mi memoria,

March y tú en esta atardecida lenta, cuando recuerdo versos con trémula luz de madrugada, que en sueños escribisteis: endecasílabos como ríos, palomas de alborada, acentos en la cuarta y en la décima, así, centelleantes, como ciervos en

remotas algabas, como fuentes fresquísimas de agua o como diosas desnudas: manchas de luz entre la sombra de los álamos blancos,

sí, tus versos, tus palabras por el tamiz de mi voz desfigurada, Gerard, amigo, tus palabras que huelen a sal y río en la crecida, con aroma de tierra y de simiente,

oh, sí, esas palabras que hablan del azulón rasgando el aire como piedra lanzada por la honda, de la anguila sutil cual la serpiente, la tenca plateada en los estanques, y de un largo silencio que anudaba agua dulce del río y mar amarga.

Cubro mi soledad con las palabras, envuelvo el frío invernal de este febrero con manto y salamandra de sílabas y acentos:

amigos y poemas contra el dolor, el olvido
y el miedo.

Ramón GARCÍA MATEOS

GERARD VERGÉS. ANALISTA DE L'ÀNIMA

Porta la literatura al moll dels ossos i la sang —ell que en coneix tantes— fa dictar-li versos que sempre són garbellats al túrmix de la ment. La mateixa sang, amb un ritme no pas menys estricte, li dicta igualment, i pel meu gust, una prosa “molt ben tallada” —com diria Artur Bladé— i, per tant, gens embafadora. És a dir, clara. Perquè, actualment, avui que tothom es declara escriptor, encara s’ha de fer l’elogi d’un que escriu amb claredat, que és el primer deure d’aquell que treballa amb paraules.

És doctor en Farmàcia, en l’especialitat d’anàlisi clínic, i això deu voler dir que per l’obrador del Dr. Vergés ha passat —per a fer-s’ho mirar— bona part de la nòmina realment existent de Tortosa i de les terres de l’Ebre.

Vull venir a dir que —tant quan es posa la bata blanca com quan se la treu per posar-se a escriure, sempre amb el temps necessari per endavant— Gerard Vergés sap de què va això que ara se’n diu la “pellícula”. La seva és una pellícula excepcional, avui que tothom té pressa per publicar i que hi ha marrecs que, a la ratlla dels cinquanta, ja pensen en obres completes.

Vergés ha fet el contrari. Ara que ja en té seixanta-un, només en fa deu que ha començat a publicar

amb regularitat. Això vol dir que entre els trenta i els seus cinquanta anys va tenir el bon gust, el seny i la humilitat de preparar-se a fons (intellectualment i vitalment), i ara la font alimentada comença a rajar. I de quina manera!

L'any 1991 va obtenir el premi Carles Riba, de poesia, amb el llibre *L'ombra rogenca de la lloba*, una interpretació molt original, en diàleg, de la fundació de Roma per Ròmul i Remus, que esdevé una reflexió sobre la condició humana al llarg dels temps; el 1985 va guanyar el premi Josep Pla amb *Tretze biografies imperfectes*, textos narratius dedicats a historiar la vida de tretze personatges, al voltant dels quals l'autor aboca tota mena de seccions literàries. Tant hi ha els seus records d'infantesa —en plena guerra— a la partida de Pimpí, vora Bítim, sota l'ombra protectora del masover Josep Cugat i Sol, com una erudició, gairebé de miniaturista, sobre literatura, història, art i medicina.

El 1986, també a l'editorial Proa, publica el llibre de poesia *Long Play per a una ànima trista*, que conté versos bellíssims com els del poema que titula “Parlo d'un riu mític i remorós”, que va ser inclòs a l'antologia dedicada a honorar els escriptors nascuts vora aquest riu i que va publicar l'entitat Amics de l'Ebre el 1991.

Dos anys més tard del darrer llibre de versos, el 1988, va publicar més poesia, en aquesta ocasió a València, de la mà d'Eliseu Climent, que va editar-li *Lliri entre cards*, on ressona, ja en el mateix tí-

tol, la veu d'Ausiàs March, per la qual cosa la cuina d'aquest llibre, en mans valencianes, és molt oportuna. No s'acaba aquí la bibliografia de Vergés, que també s'ha dedicat a la biografia d'artistes, com ara del pintor tortosí Antoni Casanova (1848-1896), un realista postromàntic, de l'època de Fortuny, gran dibuixant, i, com a mínim, tan bo, encara que menys conegut, com el mestre de Reus.

Les dues darreres aportacions de Vergés en format de llibre són una vintena de pàgines al volum *Barques i fogons. De Vinaròs a Calafell*, que edità El Mèdol, de Tarragona, el 1990, i on l'autor tortosí fa una poètica evocació de la pesca al Delta i al mar, activitat que ell practica. Finalment —i en espera de la publicació de la traducció que ha fet de tots els sonets de Shakespeare, un altre nom per a les seves devocions—, Vergés (que prefereix l'exactitud i la bellesa literàries a la grafomania) va publicar a Edicions 62, l'any 1991, el llibre d'assaig *Eros i art*, que va ser premi Josep Vallverdú el 1990.

En definitiva, Vergés és un luxe per a la literatura catalana, i tot fet des de Tortosa, pensat, llegit i escrit després d'examinar la qualitat dels glòbuls rojos de la parròquia local, talment com Foix feia excel·lents poemes a l'estil antic després de fer balanç de caixa de la pastisseria.

I és que no es pot fer literatura com aquell qui fa botifarres. Vaig saludar Vergés a Tortosa, el març de 1990, en aquell acte d'homenatge als escriptors de l'Ebre; fa pocs mesos vaig trobar-lo a Amposta

a en l'acte de presentació de la revista Tresmall i sorprès, en veure'm, va dir-me: “Xeic, estàs en totes les salses!”, jo vaig dir-li: “I tu ets dels meus i ens hem de veure”.

I aquí el tinc, assegut sota els arbres que ombregen una casa on una gran família ha viscut i viu per l'art i la cultura, sempre pel treball, “home d'ulls goluts” com diu d'ell mateix, d'un blau fora mida, tímid i barroc, complex i, per tant, amb humor, descavalcat per l'enorme bellesa del món.

—*Gerard, tu em diràs que no n'hi ha per tant, però t'haig de confessar que estic una mica impressionat d'estar al teu davant. No sé...*

—Ca, home! Tu tranquil, digues.

—*Com va ser la teva infantesa? Tu ja en parles a la biografia que dediques a Josep Cugat i Sol, però si vols recordar com va ser que vas despertar al món cultural i humà, etc. Quins contactes tenies?*

—Ai, ai, ai! Això és contar tota una vida, eh! Jo el que et diré és una cosa que en una altra ocasió ja he contat. La primera redacció que vaig fer a la meua vida la vaig fer quan estudiava tercer de batxillerat i es titulava “El bosque”. Imagina't! En castellà, és clar. I, en realitat, de “bosque”, res, perquè era una transcripció de la pel·lícula *Babi*, entens? O sigui que era un bosc absolutament artificial. I el pare Zurbitu va posar: “Muy bien. Gusta por el espíritu de observación que muestra”. No sabia que ho havia tret d'una pel·lícula. Per aquí va començar la cosa.

—O sigui que ja tenies un esperit d'inventiva.

—No sé què hi havia. Després recordo versos horribles, naturalment, que intento oblidar, però que a vegades retornen, així, com un malson, i coses d'aquestes, mira, fins que vas madurant una mica.

—Perquè, la teua família de quin àmbit procedeix: pagesos o...?

—No, jo sóc apotecari de tercera generació. El meu avi va fundar una farmàcia l'any 1897, em sembla, i, per tant, jo pertanyo a aquest tipus de burgesia de petita ciutat, gent que no es fan mai rics, però que tampoc passen gana i...

—*I que, a més, és gent ilustrada, no?*

—Sí, això, sí, són gent que solen llegir i tenir biblioteques, que és bastant insòlit, i això sí que m'ha servit i m'ha format, eh, que és curiós.

—Ja m'imagino la biblioteca que deus tenir. Deus haver heretat...

—L'he heretat i l'he perdut. No per la guerra, no, perquè a vegades bades i regales coses que després et sap greu.

—*Treballes de nit?*

—Xerrant de nit. Pero, ara ja no ho faig; ens hem fet vells veus. Doncs, a Barcelona, que vols que et digue? Era l'Espanya de Franco, saps? No, no vaig tenir gaires contactes amb la cultura catalana, llavors, perquè tu pensa que l'educació en la qual va créixer la gent de la meua generació, Catalunya, com a cultura, era absolutament ignorada. Jo recordo que el manual de literatura espanyola, de

Guillermo Díaz-Plaja, només parlava de passada de mossèn Cinto Verdager, i para de comptar, eh!

—Què començaves a intuir, a pensar?

—Bé, en aquell moment, nosaltres —i, en dir nosaltres, parlo d'un grup de gent d'aquí, de Tortosa—, vam tenir la immensa fortuna de conèixer algun personatge important, per exemple, Carles Riba, que el seu avi era d'aquí. Doncs, ell va venir per aquí, el vam acompanyar a Peníscola, i vull dir que essent un contacte relativament fugaç, tinc alguna carta d'ell i tal, però va ser un home que ens va obrir una mica els ulls, i vam veure que no tot era allò del manual de don Guillermo. Comprends? En aquest sentit, era un home apostòlic Riba. Sabia on anava, i això ens va ajudar molt. I també un altre home que va ser decisiu va ser el canonge Manyà.

—*El Dr. Manyà. T'anava a preguntar per ell.*

—Sí. Sort d'aquesta gent, la flama va perdurar. Això és evident. I bé, aleshores nosaltres, a Tortosa, fèiem una revista, *Géminis*, que l'havíem de fer en castellà. Això va ser, entre els anys 1953 i 1960 o 1961, degut a una idea del meu amic Jesús Massip i meva. L'únic que ens permetien escriure en català era la poesia, perquè ho devien considerar una cosa molt innocent. En aquell moment estàvem molt influïts, a veure com t'ho explicaria, per un pensament cristià incorporat al món de la literatura, una mica allò que feia Charles Moëller; saps aquells llibres, que eren uns totxos, que parlaven

del Mauriac, Julien Green...? Després, en aquell moment, hi havia una poesia espanyola, d'una certa qualitat, que també anava molt per aquí. I, és clar, un, és molt mimètic.

—*Qui éreu, a més de Massip i tu?*

—D'aquí, Pérez Bonfill i pocs més, em sembla. I de Barcelona, amics meus que eren lletraferits, com Ribas Piera, l'arquitecte; el seu germà, el director de cinema, Antoni Ribas, que també va escriure alguna vegada; el famós Alfons Carlos Comín, que era molt ferm.

—*I la censura i el Movimiento us marejava molt?*

—Sí, tot el que es publicava s'havia de portar a censura. Massip, que és arxiver de professió i vocació, guarda calaixos sencers de textos censurats, allí, amb una barra vermella. La censura era molt bona. Jo recordo una anècdota amb Massip. Ja passats els anys, se'ns va ocórrer fer una revista, diguem-ne paramèdica, parlant de temes relacionats amb la medicina, la farmàcia, que aleshores es portava bastant. I vam anar a Tarragona, al departament corresponent, a demanar el permís i recordo el censor, o el títol que tingués aquell senyor, que ens va dir: "Así, no es una revista literària?" Dic: "No, no". I diu: "Bueno, pues entonces no habrá censura. Como si quieren hablar de Darwin". Ja estava tot liberal, saps?, que ja et deixaven parlar sense passar per la censura.

—*Les coses que hem hagut de sentir. D'això, Vergés: no s'han conegut escrits teus fins fa deu anys. En el llarg període anterior escrivies, no?*

—Molt poc. El que he fet sempre és llegir.

Això t'honora, i en la teva obra es nota. Carall, si es nota! Però hi ha un fet que a mi m'impresiona i és que..

Hi ha un llarg silenci, un parèntesi molt llarg. Efectivament. Sí, jo sé que tot això és un cas una mica insòlit, però és així, eh! A mi el que em passa són dues coses: primera, que jo em dedico a la meua vida professional, i no a la meua vida literària, perquè, escolta, he de viure i obrir-me camí, i això m'absorbeix, i jo penso que les coses es fan bé o no es fan, i segona, la literatura, que sempre ha estat un cuquet per a mi, on em trobo amb el gran handicap en que m'adono que el castellà no és la meua llengua de creació i que, en aquells anys, el català no el puc utilitzar. I aleshores això fa que jo opti per un silenci, diguem-ho així. D'altra banda, en aquella època, el meu català era molt... Ara continua essent dolent, però aleshores era d'aprenent.

—*Això sí que no m'ho empasso. Jo he gaudit com un camell llegint-te.*

—Perquè m'hi fixo, com els mussols. He, he! Sí, és clar, ara m'he llançat, potser perquè ja tocava, no? Pero, escolta, al país dels cecs el borni és rei, i aquí em ve jovenalla i m'ensenyen coses, amb una dèria per publicar, i jo els haig de dir: "Escolta, no portis pressa, perquè després et sabrà greu".

—Hi ha un gran poeta, el mallorquí Blai Bonet, que diu que un home no pot sortir al carrer fins passats els cinquanta anys. És el que has jet tu.

—Molt bé, molt bé. Les coses s'han de pair. Jo sempre dic que la poesia és la memòria, i l'experiència també, i, escolta'm tu, als vint anys ni memòria ni experiència, lamentant-ho molt. Hi ha altres coses molt boniques, pero això no ho tens. Però, vaja, sempre estem dient el mateix, eh, els poetes. No hi ha res inventat, l'únic que passa és que s'ha de dir amb paraules noves, que puguen interessar la gent, pero sempre és el mateix: l'amor, el desamor, la nostàlgia, el plaer. Pero també s'ha de dir que es publica molta poesia dolenta, i tota sona igual. Això em molesta molt. Jo no em vull posar per sobre de ningú, pero hi ha poetes i poemes que són intercanviables. Hi ha dos o tres grans poetes que ens han fet molt de mal —Vinyoli, Martí Pol, sobretot—, pero no per ells, sinó per la gent que els segueix. Hi ha una sèrie de gent que martipoleja, tu!, i, escolta, la cosa no té cap gràcia. Jo, si puc presumir d'alguna cosa, és d'adonar-me de si un poema és bo o dolent

—*Com et defineixes tu, com un humanista?*

—No, això és massa bonic, tu! Jo sóc un que té les antenes posades: miro el món, i m'agrada el món, que té una bellesa indescriptible, i passa, i ens n'anem a l'altre barri i ens morim de cara a la paret com uns imbècils. I això és tràgic, eh!

—Bé, escolta, deixem-nos de versos, i anem a parlar de cultura i política a Tortosa, perquè tu ets un home que...

—Ui, Mare de Déu! Jo visc molt al marge, eh! Jo, escolta, no en sé res, de tot això. I m'escapoleixo de l'escomesa, com diuen els cronistes esportius, tant com puc.

—Per què? Per experiències passades que no han estat...?

—No, no. No m'interessa en absolut i, a més, veig que és la segona part de les multinacionals aquestes de la caritat, saps?

—Però has intervingut en política, se't coneix militància en algun lloc...

—No, jo, de política, no n'he fet mai. De militàncies d'aquestes em sembla que he anat alguna vegada en una reunió. O sigui que no... No vull dir que puc prescindir dels altres, però...

—L'espectacle que veus...

—No m'atreu, i conste que a mi la ciutat m'ha tractat molt bé, millor del que mereixo, i a nivell de país em considero ben tractat, i a vegades un voldria dir coses, perquè també n'hi ha que no m'agraden. O sigui que no em queixo. En aquest sentit, he nascut en caputxeta, que diuen. Naturalment, que hi ha moments que t'indignes, però, de fora estant, no voldria embolicar-me jo, ara. Aquí s'ha fet un empastre gloriós que és aquest balneari de Porcar. Un ajuntament que tingue un mínim de dignitat, no pot permetre aquest estol d'estàtues que van aterrar aquí. En això hi tinc una mena de fixació,

perquè fa vergonya de veritat. I val una fortuna. Es fan moltes coses de cara a la galeria, i el greu és que es fa a tot arreu.

—*Però ara sembla que t'illusiones amb la revista Tresmall de la Ràpita, no?*

—Veus, aquella gent estan carregats d'illusió, de bona fe i, a més, amb una certa altura. Allò està bé, però aquí a Tortosa no es fa avui dia. I a la gent, quan la critiques, se li encén la pell, eh. Mentre tot són flors i violes, magnífic, però, en fi, no ens posem tristos, va, continuem parlant de literatura, que és més bonic.

—*No m'hi poso gens, de trist, però no m'agrada que la conversa amb tu s'hagi d'acabar. Gràcies, Gerard.*

—Doncs fem una cervesa!

GARCIA, Xavier: *Homenots del sud*. Ed. El Mèdol. Tarragona, 1994

GERARD VERGÉS,
ESCRITOR DE CADA MES

El tortosí Gerard Vergés (1931) ja fa quinze dies que exerceix com a escriptor del mes, i jo que me n'alegro en nom de la petita humanitat literària catalana i, més particularment, d'aquella que viu vora l'oratge de l'Ebre, des d'on escriu, tradueix i analitza el quadre clínic local l'admirat Vergés.

La Institució de les Lletres Catalanes s'ha decidit, per fi, a mirar per damunt de la boira química de la indústria espanyola i estrangera instal·lada a Tarragona i ha descobert, o recordat, que allà baix, als confins del Delta, entre el muntanyam dels Ports de Tortosa i la gràcia alada dels flamencs, hi viu algú que, com van fer Arbó i Bladé, escriu, escriu en català i escriu coses digníssimes.

Per circumstància geogràfica i per voluntat personal, Vergés no fa allò que se'n diu “vida literària” –normalment consistent a estar prop dels nuclis de poder per veure si cau alguna regalia o protectorat–, sinó que dóna vida a les paraules i de les paraules en fa vida, cosa molt diferent. Vergés es guanya la vida amb altres coses, però si fóssim, com tantes vegades s'ha demanat, un “país normal”, és a dir, un país que llegís en la pròpia llengua i sabés apreciar el valor d'aquells que hi escriuen, tal volta

la seva irresistible vocació literària hauria esdevingut professió rendible.

Sigui com sigui, la cultura catalana, que és aquella que es fa arreu del territori i no només a Barcelona, ja no té més excusa per oblidar que al sud d'aquest país, a les Terres de l'Ebre, hi ha un home de vastíssima cultura, d'elaborada sensibilitat poètica, un formidable traductor de la totalitat dels sonets de Shakespeare i un home que, en la solitud tortosina dels anys cinquanta, va ser testimoni de catalanitat, al costat del doctor Manyà, Manuel Pérez Bonfill, Jesús Massip i pocs més.

Per tot el que dic, ja es pot anar deduint que Vergés no és el clàssic versificador de les glòries locals del seu poble, amb tot el respecte que mereixen aquestes glòries i els que hi apliquen un vers elemental i popular. En definitiva, que cadascú fa el que pot i el que pot més, més. És el seu cas, però sense abandonar la inesgotable veta d'aigua subterrània de la llengua del poble, que és la seva i que, assaonada pels que van escriure segles enrere i pel propi estil de Vergés, esdevé producte universal, sempre olorós d'Ebre.

De manera que aquest mes de març, quan tot és a punt de tornar-se a obrir i l'aire s'amoroseix sense deixar de recordar-nos que encara pot cuejar el fred, Vergés passejarà el seu humanisme i la seva humanitat pels amples territoris de la catalanitat històrica, de Salses a Guardamar i de Fraga a Maó, els punts cardinals que concreten la geografia

lingüística i, en temps, política dels anomenats Països Catalans, el centre dels quals és aquesta Tortosa d'on haurà sortit l'escriptor del mes.

Des que vaig tenir la sort de conèixer-lo fa cinc o sis anys, la persona i l'obra de Vergés es pot dir que m'acompanya cada mes, i jo ara només espero que aquells que tinguin també la sort d'escoltar-lo i d'aproximar-s'hi puguin llegir-lo de manera persistent i veuran que no en tenen prou només amb un mes. El que escriu sembla dit a cau d'orella, i allò que sona fa de tan bon escoltar que ho diríeu a la persona que més estimeu o en amable conversa als amics de la taverna, perquè, com va dir un altre gran poeta, Blai Bonet, de Mallorca: "Dels poetes se n'ha de poder viure". I jo que afegeixo: I tots hem de fer viure els poetes.

Xavier GARCIA

Article aparegut a la secció *Nou Mirador*, del *Nou Diari*, de Tarragona, el 15 de març de 1997

ÍNDIX D'AUTORS

Emigdi SUBIRATS	15 i 55
Àngela BUJ ALFARA	18 i 61
Jordi JORDAN I FARNÓS	19
Vicent PELLICER	21
Irene PRADES	23
Jordi MARTÍ FONT	28
Olga XIRINACS	29
Sílvia PANISELLO	34
Paquita ALIERN	36
Xulio RICARDO TRIGO	40
Enric BLANCO PIÑOL	43
Joan TODO	50
Tomàs CAMACHO MOLINA	61 i 79
Josep Manuel SAN ABDON	71
Teresa DOMINGO CATALÀ	80
Alfredo GAVÍN AGUSTÍ	83
José Antonio GÓMEZ RODRÍGUEZ	85
Manuel RIVERA MORAL	87
Juan GONZÁLEZ SOTO	88
Juan Carlos ELIJAS	90
Toñy VILÀ ESBERT	91
Sebastià POY ALEGRET	92
Jesús MASSIP FONOLLOSA	93
Josep IGUAL FEBRER	94
Magda GUILLÉN	96
Ramón GARCÍA MATEOS	99
Xavier GARCIA	110 i 113
Manel OLLÉ	116

Amb *L'ombra rogenca de la lloba*, Gerard Vergés guanyà l'any 1981 el premi Carles Riba de poesia. L'any següent, Proa edita el llibre. Al frontispici hi figura una interpretació de la lloba capitolina, esplèndid dibuix de Frederic Mauri. Un fragment d'aquell dibuix acompanyat del vers de Virgili *Alletat a l'ombra rogenca de la lloba* serveix de base al present ex-libris. Aquesta al·lusió a un clàssic és tota una troballa, un encert per la formació cultural de Gerard, l'amor que aquest professa als clàssics i per la importància d'aquesta obra dins de la seua producció i el panorama de les nostres lletres contemporànies.

Comentari de Manel OLLÉ a l'ex-libris dedicat al Gerard Vergés dins del llibre *Els Ex-libris de Frederic Mauri*, Centre Picasso d'Horta, Calaceit, 2002.

